



Spolufinancované z  
programu Európskej únie  
Erasmus+

B/BL/O  
LINGU@

# Manuál tvorby



# Obsah

<b>Obsah</b> .....	<b>1</b>
<b>I. Úvod</b> .....	<b>3</b>
A. Bibliodos projekt.....	3
B. Účel a význam tvorivej príručky.....	4
<b>II. Proces výberu knihy</b> .....	<b>6</b>
A. Úvod do konceptu autorských práv .....	6
B. Ako vedieť, že je kniha vo verejnej doméne? .....	7
C. Zaujímavé a užitočné pre učiteľov a žiakov .....	8
D. To, čo sa dá ľahko zhrnúť.....	9
<b>III. Prispôsobenie textu potrebám vašich študentov</b> .....	<b>11</b>
A. Prispôsobte sa úrovniam (CEFR).....	11
B. Aplikácia Hemingway .....	13
C. Správne používanie jazyka v závislosti od úrovni.....	15
<b>IV. Vizuály</b> .....	<b>17</b>
A. Technické aspekty .....	18
B. Verejná doména .....	19
C. Zdroje a databázy .....	20
D. Výzvy umelej inteligencie.....	21
<b>V. Prístupné vzdelávanie: Revolúcia vo vzdelávaní vďaka inkluzívnosti</b> .....	<b>25</b>
A. Tvorba obsahu pre všetkých.....	25
B. Stratégie pre univerzálne vzdelávanie .....	27
C. Podpora žiakov so špecifickými poruchami učenia .....	29
<b>VI. Výhody používania e-kníh vo vyučovaní</b> .....	<b>32</b>
A. Zapojenie študentov .....	32
B. Interaktívny spôsob výučby.....	33
C. Prepojenie s pedagogickými súbormi a plánmi hodín.....	35
<b>VII. Integrácia e-kníh na platforme BiblioLingua</b> .....	<b>37</b>
A. Vytvorenie nového obalu e-knihy .....	37
B. Vytvorenie novej e-knihy.....	40

C.	Integrácia obsahu e-knihy.....	41
D.	Preklad elektronickej knihy.....	47
<b>VIII.</b>	<b>Záver .....</b>	<b>49</b>
<b>IX.</b>	<b>Príloha .....</b>	<b>50</b>
<b>X.</b>	<b>Odkazy.....</b>	<b>51</b>

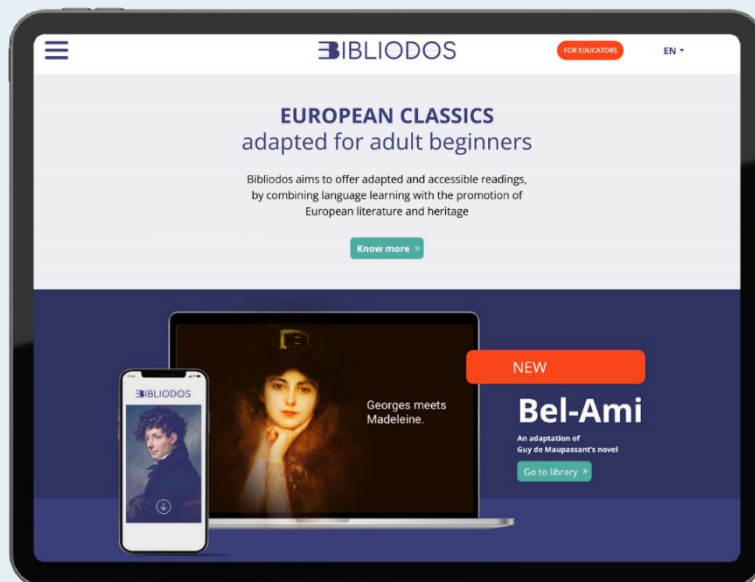
# I. Úvod

Projekt BiblioLingua, ktorý je hlboko zakorenený v európskom prístupe k viacjazyčnosti, vyniká osvojovaním si jazykov a inovatívnymi učebnými metódami. BiblioLingua, zameraná na posilnenie kľúčových jazykových kompetencií u študentov stredných škôl, je digitálna iniciatíva, ktorá ponúka nielen prispôsobené a dostupné čítanie, ale spája aj osvojovanie si jazyka s propagáciou európskej literatúry. Cieľom projektu je zlepšiť jazykové zručnosti, zapojiť rôznorodých študentov a poskytnúť pedagógom inovatívne zdroje.

## A. Bibliodos projekt

Projekt BiblioLingua sa zrodil vďaka inému európskemu projektu **Bibliodos**. Bibliodos, určený pre **dospelých s obmedzenými čitateľskými schopnosťami**, položil základ pre **inkluzívny a prístupný dosah k európskej literatúre a vzdelávaniu v oblasti jazykov**. Tento priekopnícky projekt ponúka prispôsobené a diverzifikované čítanie pre študentov vo forme elektronických kníh, ako aj pedagogickú podporu a rôzne zdroje.

Úspech a pozitívne prijatie projektu Bibliodos viedli k rozvoju BiblioLingua. Tento vývoj odráža posun v projekte zameranom na **osvojovanie si cudzieho jazyka pre stredoškolákov**, so širokou škálou pedagogických zdrojov pre školiteľov a učiteľov.



## B. Účel a význam tvorivej príručky

Učitelia môžu pôsobiť ako aktívni činitelia pri tvorbe obsahu vzdelávania. Táto Tvorivá príručka je preto navrhnutá tak, aby viedla pedagógov pri vývoji ich vlastných elektronických kníh a textov. Viac než súbor pokynov obsahuje odporúčania a podporné video návody, ktoré slúžia ako komplexný zdroj na posilnenie odbornej prípravy a zručností učiteľov.

Vo svojej podstate má Tvorivá príručka za cieľ zmeniť učiteľov na dynamických tvorcov, podporovať kultúru inovácie a prispôsobovanie v jazykovom vzdelávaní.

Táto príručka nie je len sprievodcom; je to spôsob, ako môžu pedagógovia formovať budúcnosť osvojovania si jazyka, a to prostredníctvom elektronickej knihy.

Pri zorientovaní sa v bohatom prostredí výučby jazykov vďaka elektronickým knihám je príručka na tvorbu BiblioLingua pre pedagógov nepostrádateľnou. Táto príručka sa zaoberá kľúčovými aspektmi procesu tvorby e-kníh, od výberu správnych kníh a prispôsobenia textu tak, aby vyhovoval rôznym potrebám študentov, až po efektívne začlenenie vizuálov. Zameriava sa tiež na inkluzívnosť, vysvetľuje rôzne výhody

začlenenia elektronických kníh do výučby jazykov, ako aj integráciu týchto vzdelávacích zdrojov na platformu BiblioLingua.

S istotou zvládnite proces tvorby e-kníh s istotou a vytvorte inkluzívne a dynamické vzdelávacie prostredie!

## II. Proces výberu knihy

### A. Úvod do konceptu autorských práv

Predtým, ako si vyberiete knihu, s ktorou chcete pracovať, je dôležité pozrieť sa na jej autorské práva, aby ste s jej zverejnením na webovej stránke BiblioLingua nemali žiadne právne problémy.

Autorské právo je právny pojem, ktorý udeľuje tvorcovi pôvodného diela výlučné práva na jeho použitie a šírenie, zvyčajne na obmedzený čas.

Aby dielo splňalo podmienky ochrany autorských práv, musí byť pôvodné.

Presný význam pojmu originalita podľa zákona o autorských právach sa však v jednotlivých krajinách líši. Ochrana autorských práv sa vzťahuje len na originálne príspevky k dielu a nevzťahuje sa na žiadne prvky diela, ktoré boli vypožičané od iných (WIPO, 2024).

Najdôležitejšou medzinárodnou zmluvou o autorskom práve je Bernský dohovor o ochrane literárnych a umeleckých diel. Bernský dohovor je medzinárodná dohoda o autorských právach prijatá na medzinárodnej konferencii v Berne v roku 1886 a následne niekoľkokrát modifikovaná (Britannica, 2024).

Ak ste štátnym príslušníkom alebo obyvateľom krajiny, ktorá je zmluvnou stranou Bernského dohovoru, alebo ak ste publikovali svoje dielo v jednej z členských krajín, vaše dielo bude automaticky požívať úroveň ochrany autorských práv, ktorú poskytuje Bernský dohovor vo všetkých ostatných krajinách, ktoré sú zmluvnými stranami tohto dohovoru. Okrem toho bude vaše dielo chránené v ostatných členských krajinách rovnakým spôsobom, akým iná krajina chráni diela svojich vlastných štátnych príslušníkov (WIPO, 2024)

Držiteľ autorských práv má výhradné práva na reprodukciu, distribúciu, zobrazovanie a predvádzanie diela, ako aj na vytváranie odvodených diel na

jeho základe. Ochrana autorských práv je automatická pri vytvorení diela a spravidla trvá po celý život tvorcu plus určitý počet rokov.

V krajinách EÚ autorské práva chránia vaše duševné vlastníctvo do 70 rokov po vašej smrti alebo 70 rokov po smrti posledného žijúceho autora v prípade spoluautorského diela. Mimo EÚ, v ktorejkoľvek krajine, ktorá podpísala Bernský dohovor, sa môže trvanie ochrany autorských práv líšiť, ale trvá najmenej 50 rokov po smrti autora (Európska únia, 2024). Po vypršaní autorských práv sa dielo zvyčajne stáva voľným dielom a stáva sa voľne prístupným pre kohokoľvek.

## **B. Ako vedieť, že je kniha vo verejnej doméne?**

Ako už bolo spomenuté v Európskej únii, autorské práva na knihy, hry, hudbu, umelecké diela a filmy trvajú počas života autora a ešte 70 rokov. Potom práva spojené s dielami tohto autora vypršia a diela sa stanú voľným dielom, čo znamená, že ich môže každý bezplatne znova použiť (CopyrightUser.EU, 2024).

Vo verejnej doméne sú tieto typy diel:

1. dielo, ktorému uplynula doba ochrany autorských práv
2. dielo, ktoré nemôže byť chránené autorským právom (napr. názov knihy);
3. dielo, na ktoré sa vlastník autorských práv výslovne vzdal svojich práv, napríklad umiestnením oznámenia o voľnom diele.

Neprítomnosť oznámenia o autorských právach neznamena, že dielo je voľným dielom, aj keď je dostupné na webovej stránke (WIPO, 2024).

Ak pri prezeraní diela uvidíte slová ako: „Toto dielo je venované verejnej doméne“ potom ho môžete voľne používať. Niekedy sa autor úmyselne rozhodne dielo nechrániť a dielo venuje verejnosti. Tento typ venovania je zriedkavý a pokiaľ neexistuje výslovný súhlas s umiestnením diela na verejnej doméne, nepredpokladajte, že dielo je voľne použiteľné (Európska komisia, 2024).



Každá európska krajina môže mať svoje vlastné zákony o autorských právach, takže je dôležité zvážiť špecifické predpisy danej krajiny. Niektoré krajiny môžu mať dlhšie alebo kratšie podmienky autorských práv. Európska únia vydala smernice, ktoré zjednocujú zákony o autorských právach vo všetkých členských štátoch. Realizácia týchto smerníc sa však môže líšiť a vnútroštátne zákony sa môžu stále líšiť.

Existujú online databázy a zdroje špecifické pre určité krajiny alebo regióny, ktoré poskytujú informácie o stave diel ako voľných diel. Europeana ([www.europeana.eu](http://www.europeana.eu)) je príkladom európskej digitálnej platformy, ktorá poskytuje prístup k miliónom položiek kultúrneho dedičstva. Ponúka rozmanitú zbierku umeleckých diel, rukopisov, kníh a pod. Súčasťou Europeany je teraz aj Európska knižnica, ktorá sprístupňuje zbierky národných knižníc v celej Európe. Ponúka množstvo zdrojov vrátane kníh, rukopisov a multimediálnych materiálov.

Ďalším spôsobom, ako skontrolovať, či je konkrétna položka skutočne vo verejnej doméne (najmä v prípade kníh), je kontrola databázy HathiTrust. Ak je celá položka verejne prístupná v databáze HathiTrust, používateľ knižnice ju môže voľne používať. Je dôležité si uvedomiť, že zákony o autorských právach môžu byť zložité a stav diela môže závisieť od konkrétnych okolností. Vždy overujte informácie z renomovaných zdrojov, zvážte zákony konkrétnej krajiny alebo príslušných krajín a v prípade potreby sa obráťte na právnikov, ktorí sú oboznámení so zákonom o autorských právach v Európe.

## C. Zaujímavé a užitočné pre učiteľov a žiakov

Výber zaujímavej knihy pre učiteľov a žiakov závisí od viacerých faktorov, vrátane učiva, veku a záujmov žiakov atď.

**Zvážte učebné osnovy.** Hľadajte knihy, ktoré sú v súlade s učebnými osnovami alebo vzdelávacími štandardmi pre konkrétny predmet a úroveň ročníka.

**Zistite záujmy študentov a začleňte ich.** Vezmite do úvahy záujmy a preferencie študentov. Týmto spôsobom môže zvýšiť angažovanosť a motiváciu. Zapojte študentov do rozhodovacieho procesu tým, že im umožníte navrhnúť knihy, ktoré by si chceli prečítať, alebo témy, o ktorých by sa chceli dozvedieť viac.

**Prečítajte si recenzie a odporúčania.** Hľadajte recenzie a odporúčania od dôveryhodných zdrojov, ako sú pedagógovia, knihovníci a vzdelávacie webové stránky.

**Zvážte rôzne perspektívy.** Hľadajte autorov z rôznych prostredí a kultúr a vyberte si knihy, ktoré skúmajú celý rad tém a problémov.

**Posúďte čitateľnosť a zložitosť.** Zvážte úroveň čítania a zložitosť knihy vo vzťahu k schopnostiam študentov.

**Zvážte súčasné problémy.** Vyberte knihy, ktoré sa venujú aktuálnym udalostiam, spoločenským problémom alebo relevantným témam, ktoré sú dôležité pre život študentov.

## D. To, čo sa dá ľahko zhrnúť

Na vytvorenie prispôbeného ebooku je nevyhnutné vybrať knihu, ktorá sa dá ľahko zosumarizovať. Vytvorenie elektronickej knihy si vyžaduje premyslený prístup, dosiahnutie rovnováhy medzi výberom obsahu, ktorý je v súlade s cieľovým publikom a obsahom, ktorý sa hodí na stručné zhrnutie. Sumarizácia zohráva ústrednú úlohu pri extrahovaní podstaty knihy do komplexnej, ale zhustenej formy.

Jedným z hlavných dôvodov, prečo sa rozhodnúť pre knihu, ktorá sa dá ľahko zhrnúť, je jasnosť jej posolstva. Knihy s priamočiarym rozprávaním a dobre definovanou ústrednou témou sú lepšie na zhrnutie. Čitatelia by mali byť schopní bez námahy pochopiť hlavné myšlienky a kľúčové závery, čo uľahčuje plynulý prechod od pôvodného textu k upravenej verzii. Súhrn môžete prispôbiť tak, aby vyhovoval rôznym úrovniam čítania, jazykovým znalostiam alebo špecifickým potrebám.

Knihy, ktoré používajú prístupný jazyk a jasnú štruktúru, sú vo svojej podstate vhodnejšie na adaptáciu. Dobre organizovaný príbeh spolu s ľahko stráviteľným jazykom zlepšuje proces sumarizácie. Tým sa zabezpečí, že adaptovaná elektronická kniha si zachová súdržnosť a plynulosť pôvodného diela, a to aj v skrátenej formáte. Vďaka stručnému zhrnutiu je obsah prístupnejší širšiemu publiku. Či už ide o študentov, ľudí s obmedzeným časom alebo tých, ktorí hľadajú rýchly prehľad, dobre zhrnutá elektronická kniha zaručuje, že kľúčové poznatky sú ľahko dostupné.

Výber knihy s cieľovými témami a hlavnými myšlienkami zjednodušuje proces sumarizácie. Ak kniha skúma obmedzený počet kľúčových pojmov, je ľahšie ich zhrnúť do stručného formátu bez toho, aby sa stratila podstata príbehu. Toto zameranie umožňuje, aby si upravená elektronická kniha zachovala hlavné posolstvo pôvodného diela. Aj stručné zhrnutie môže udržať pozornosť čitateľa tým, že poskytne najpôsobivejšie časti príbehu alebo informácie.

Ak čitateľov zaujme zhrnutie, povzbudí ich, aby sa pustili do ďalšieho skúmania alebo sa začítali do celej knihy.

Výber knihy na vytvorenie adaptovanej elektronickej knihy je kľúčovým rozhodnutím, ktoré výrazne ovplyvňuje úspech adaptácie. Voľba knihy, ktorá sa dá ľahko zhrnúť, zaručuje jasnosť posolstva, prístupný jazyk a štruktúru, cieľové témy a lepšie pochopenie cieľového publika. Zvážením týchto faktorov sa tvorcovia môžu pustiť do procesu adaptácie s istotou, že adaptovaná

elektronická kniha účinne sprostredkuje podstatu pôvodného diela širšiemu publiku.

### **III. Prispôsobenie textu potrebám vašich študentov**

Primerané prispôsobenie učebníc potrebám študentov je veľmi dôležitým zásahom na podporu ich úspechu v učení. Učiteľ môže považovať za najefektívnejšie sprostredkovanie, ktoré pomôže študentom plne sa zapojiť do aktivít v triede a dosiahnuť ich ciele. Úprava písaného textu si vyžaduje určitý čas, úsilie a špecifické kompetencie učiteľov a vychovávateľov a predovšetkým schopnosť porozumieť emocionálnej participácii každého študenta.

V tejto kapitole poskytneme niekoľko rýchlych odporúčaní o úprave písaných textov na každej jazykovej úrovni (začiatočník, mierne pokročilý, pokročilý); uvidíme, ako nám technológie pomôžu prispôsobiť učebnice; pochopíme, ako správne komunikovať v závislosti od úrovne našich študentov.

#### **A. Prispôsobte sa úrovniam (CEFR)**

Spoločný referenčný rámec pre jazyky (CEFR) je európsky uznávaný systém hodnotenia jazykových zručností: používa sa na opis toho, na akej úrovni sa cudzí jazyk hovorí a rozumie mu. Vo svete existujú aj iné systémy na organizáciu jazykových úrovní, ako sú napríklad usmernenia Americkej rady pre vyučovanie cudzích jazykov (ACTFL), ale CEFR bol špeciálne študovaný pre európske jazyky. Bol vyvinutý v 90. rokoch Európskou radou s cieľom najprv podporiť spoluprácu medzi učiteľmi jazykov v celej Európe, potom zlepšiť a zjednodušiť kritériá pre zamestnávateľov, ktorí potrebovali posúdiť jazykovú úroveň svojich kandidátov. V súčasnosti sa CEFR používa v akomkoľvek pracovnom a vzdelávacom prostredí.

Spoločný referenčný rámec pre jazyky pozostáva zo šiestich úrovní. Každá úroveň pozostáva zo súboru vyhlásení, ako napríklad „Schopný...“, v ktorých je uvedený zoznam rôznych kompetencie žiaka pri písaní/počúvaní/hovorení v cudzom jazyku. Prvá úroveň (A1) je najjednoduchšia, potom krok za krokom narastá zložitosť tak v gramatike, ako aj v porozumení, v produkcii a slovnej zásobe.

Rozdelenie úrovní je stručne uvedené nižšie:

- A1: bežné frázy a konkrétne výrazy; predstavenie seba a iných ľudí; klásť otázky a dávať odpovede o každodennom živote; pochopenie základných dialógov; jednoduchá slovná zásoba a základné gramatické pravidlá.
- A2: zložitejšie každodenné frázy týkajúce sa rôznych tém (bežný život, miesta, práca...); lepšia kontrola jazyka pri výmene informácie; plynulejšia reč
- B1: dobré pochopenie hlavných informácií komunikovaných na rôznych miestach; tvorba jednoduchých esejí a textov; opis skúseností, udalostí, snov, nádejí a ambícií...; používanie správnych slovných časov.
- B2: v zložitých textoch zisťovanie hlavných tém, konkrétnych aj abstraktných; plynulá a spontánna interakcia s rodenými hovorcami; tvorba rozsiahlych textov na rôzne témy; zložitá gramatika a významná slovná zásoba.
- C1: čítanie, pochopenie a rozpoznávanie skrytých významov v dlhých a zložitých textoch; plynule hovoriť o sebe alebo o iných; meniaci sa jazykový štýl podľa rôznych kontextov (neformálny, formálny, akademický...); vytváranie dobre štruktúrovaného písaného textu so správnou a zložitou gramatikou.

- C2: ľahko rozumie všetkému počutému a prečítanému; perfektná výslovnosť; žiadne váhanie v gramatických pravidlách; bohatá slovná zásoba ako hovorca materinského jazyka

Prispôsobenie textu sa musí vykonať s ohľadom na vyššie opísané jazykové úrovne.

Takže učitelia majú:

- 1) zhodnotiť skutočné lingvistické zručnosti študentov (napríklad prípravou testu s výberom viacerých možností);
- 2) zhodnotiť skutočné lingvistické zručnosti študentov (napr. prípravou testu s výberom viacerých možností);
- 3) počas vyučovania postupne organizovať materiály, aby si študenti mohli zlepšiť svoje jazykové zručnosti a počas vzájomného spoznávania sa nájsť nové materiály na použitie, ktoré môžu zahŕňať ich osobné záujmy.

Samozrejme, vo všeobecnosti musí tento druh adaptácie nasledovať stredné kroky: napríklad pre študenta, ktorý má v angličtine úroveň A2 a chce dosiahnuť úroveň B1, musia učitelia pomaly zaviesť novú slovnú zásobu a gramatické pravidlá a požiadať o písanie a čítanie dlhších textov. Navyše, táto úloha musí byť vykonaná s prihliadnutím na špecifické potreby, ktoré môže mať študent: študenti s dyslexiou môžu potrebovať dodatočnú vizuálnu starostlivosť, napríklad správny farebný kontrast alebo špecifické dostupné písmo.

V ďalšom odseku uvidíme, ako nám technológia môže pomôcť pri hodnotení úrovne textu.

## B. Aplikácia Hemingway

V súčasnosti nám technológie môžu pomôcť v skutočnom pochopení toho, aké náročné sú texty, ktoré píšeme. Najpopulárnejšia (a bezplatná) aplikácia/webová stránka pre spisovateľov, pedagogických pracovníkov a projektových manažérov je

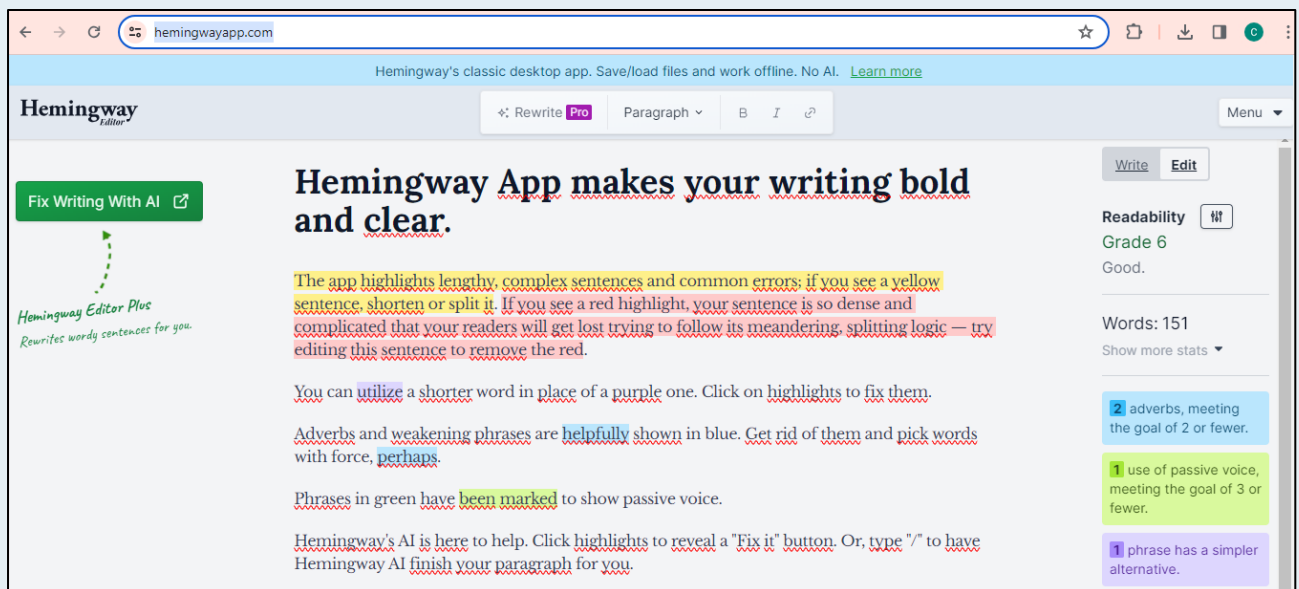
aplikácia Hemingway: nástroj na samoupravu, ktorý neopravuje gramatické alebo pravopisné chyby; len radí, ako by sa dali písané texty preformulovať prístupnejším a jednoduchším spôsobom.

Jej hlavným účelom je analyzovať vložený text: nahraný text bude vyhodnotený kvalitatívne podľa troch hlavných parametrov.

1. Po prvé, prítomnosť prísloviek robí čítanie zložitejším, a teda aj dlhším na čítanie. Aplikácia zvýrazní všetky nepotrebné **príslovky** svetlomodrou farbou, čo znamená, že vety by sa dali zjednodušiť, čím sa text ľahšie číta a rozumie. Stačí ho nahradiť jedným slovesom.
2. Ďalším parametrom, ktorý aplikácia hodnotí, je prítomnosť **pasívnych foriem**. V skutočnosti prebytok pasívnych sloviac a časov robí text menej jasným o skutočných predmetoch a objektoch viet. Aplikácia Hemingway zvýrazňuje všetky pasívne formy zelenou farbou.
3. Napokon posledný parameter sa týka **dĺžky a zložitosti viet**. V tomto prípade aplikácia Hemingway označí žltou a červenou farbou vety, ktoré by mali byť kratšie a ľahšie čitateľné.

Aplikácia Hemingway hodnotí text číslom: akýsi stupeň, ktorý označuje úroveň zložitosti textu. Čím je číslo nižšie, tým je text jednoduchší a naopak vyššie čísla označujú vysokú náročnosť jeho čítania.

Používateľ musí mať na pamäti, že pridelené skóre je relatívne: závisí od cieľa a cieľovej skupiny, pre ktorú je text určený. Napríklad odborný alebo technický text určite získa vysoké skóre kvôli špecifickej slovnej zásobe a zložitým vetám. Ďalšie užitočné informácie, ktoré poskytuje aplikácia Hemingway, sú počet slov, počet viet a odsekov, ktoré tvoria text, a odhadovaný čas čítania.

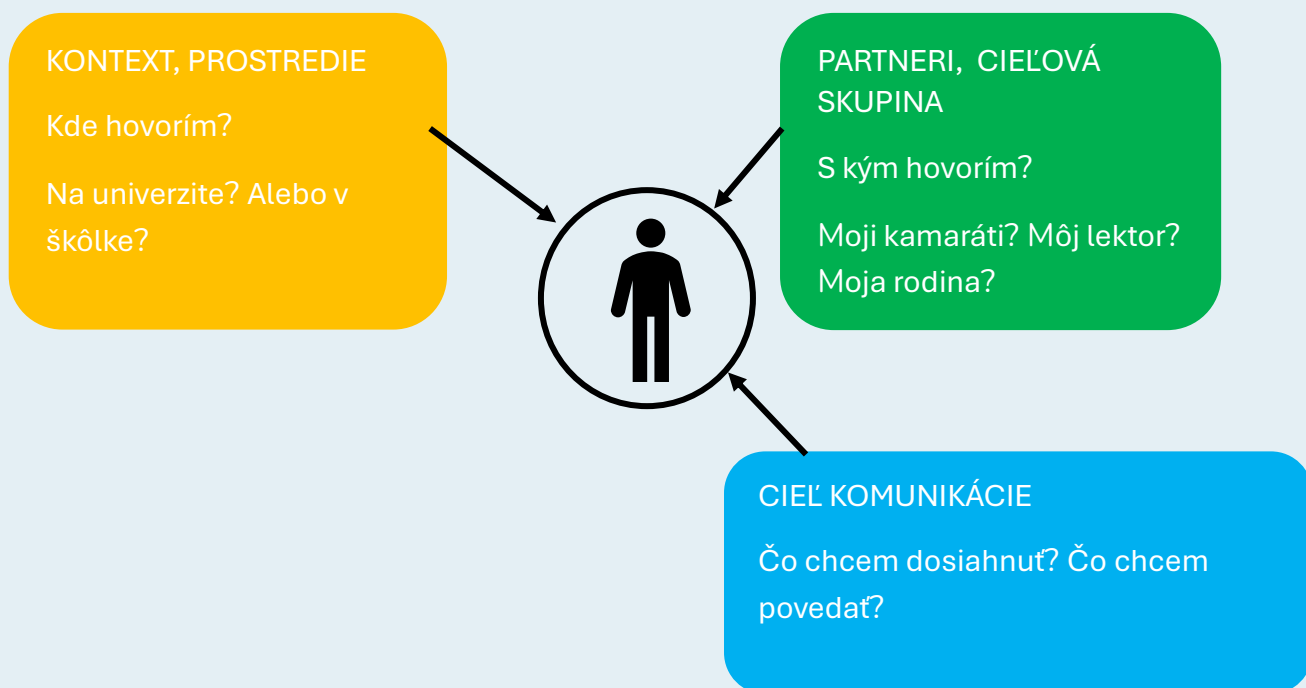


Aplikácia Hemingway môže byť skutočne užitočná pre učiteľov, ktorí musia vytvárať nejaké materiály pre svoje triedy a študentov. V skutočnosti, aj keď vedia, ako písať prístupným spôsobom pre všetkých, niekedy môže byť dvojitá kontrola prospešná. Tento nástroj je dobrou pomôckou, keď máte pochybnosti o niektorých vetách alebo počas únavných období počas školského roka, aby pomohol analyzovať texty.

### C. Správne používanie jazyka v závislosti od úrovni

V lingvistiky, keď hovoríme o „registri“, máme na mysli zložitost jazyka používaného na konkrétnom mieste. Jazyková úroveň, ktorú používame, závisí od psychologického a sociálneho vzťahu medzi hovoriacimi, ako aj od okolností, za ktorých komunikácia prebieha. Takže napríklad jazyková etiketa, o ktorej sa hovorí na univerzite, je iná ako tá v kaviarni s priateľmi. Rôzne registre závisia od premennej, ktorú sociolingvistické štúdie nazývajú „diafázia“. Tento výraz pochádza z gréckych slov dia, „prostredníctvom“, a fáza, „hlas“. Diafázia je premenná určená zmenou situácie v ktorej sa rečník nachádza pri komunikácii: context, účastníci rozhovoru, okolnosti alebo účely komunikácie.





Berúc do úvahy vplyv týchto prvkov na jazykovej úrovni, učitelia musia venovať pozornosť aj iným faktorom, ako napríklad:

- kultúrne pozadie študenta;
- ťažkosti súvisiace s možným postihnutím alebo dyslexiou.

V oboch prípadoch musia učitelia uprednostňovať používanie často používaných termínov a základnej gramatiky, najmä pri vysvetľovaní pravidiel alebo obsahu. Takto si môžu byť istí, že všetci účastníci rozumejú. Týmto spôsobom zabezpečuje pochopenie pre všetkých účastníkov. Formálny jazyk sa odporúča len vtedy, keď je potrebné dosiahnuť vysokú úroveň (od úrovne B2). V písaných textoch pre zrakovo postihnutých a ľudí s dyslexiou treba vždy brať do úvahy niektoré požiadavky na prístupnosť, najmä: uprednostnite prístupné písmo (bezplatné vo Worde sú Calibri a Open Sans); dávajte pozor na farebné kontrasty; neprekrývajte obrázky alebo text a obrázky; text nezarovnáajte, ale iba zarovnáajte doľava.

Pre nepočujúcich je téma trochu komplikovanejšia: pre nepočujúcich, ktorých materinským jazykom je posunkový jazyk ich národa, je akýkoľvek iný hovorený jazyk až na druhom mieste. Učiteľ musí ovládať aj posunkovú reč, aby mohol komunikovať. Tiež nepočujúci ľudia, ktorí odoberajú z pier a nepoužívajú posunkovú reč, majú problémy s učením sa cudzieho jazyka: nepočúvanie alebo čiastočné počúvanie jazyka znamená, že na jeho osvojenie je potrebný viac času a viac adaptácie. Rizikom navyše je, že sa jazyk učí „mechanickým“ spôsobom, čiže pravidlá sa uplatňujú naozaj striktne, takzvaná hyperkorekcia. Môžeme konštatovať, že výučba jazykov nefunguje, keď sa na ňu pozeráme ako na „univerzálnu“. Je dôležité si uvedomiť, že všetci študenti sa nachádzajú v rôznych bodoch svojej vzdelávacej cesty a že je potrebný personalizovaný a prispôbený plán, ktorý im pomôže dosiahnuť ich ciele a potenciál.

## IV. Vizuály

Vizuálne prvky zohrávajú kľúčovú úlohu pri zvyšovaní vzdelávacieho vplyvu elektronických kníh a premieňajú ich na dynamické a pútavé vzdelávacie zdroje. Je však nevyhnutné zabezpečiť, aby boli textové informácie prístupné všetkým používateľom, vrátane tých, ktorí majú dyslexiu. Napríklad text vložený do obrázkov môže predstavovať značné problémy s prístupnosťou, pretože čítačky obrazovky ich nedokážu interpretovať.

Preto je dôležité vyhnúť sa umiestňovaniu základného textu iba na obrázky, pretože to môže vylúčiť jednotlivcov, ktorí sa pri čítaní spoliehajú na pomocné technológie. Namiesto toho zvažte poskytnutie alternatívnych textových popisov alebo začlenenie textu priamo do obsahu e-knihy, aby ste zabezpečili dostupnosť pre všetkých používateľov. Táto časť sa zaoberá významom vizuálov v procese tvorby e-kníh a rieši kľúčové otázky súvisiace s ich výberom, prispôbením a integráciou.

## A. Technické aspekty

Vytváranie elektronických kníh si vyžaduje starostlivé zváženie rôznych technických aspektov, aby sa zabezpečilo bezproblémové a užívateľsky príjemné čítanie. Pre jednotlivcov s dyslexiou môže čitateľnosť zlepšiť výber vhodného typu písma, ako je napríklad bezpätkové písmo ako Arial alebo Verdana. Okrem toho používanie písma s veľkosťou aspoň 12 až 14 bodov pomáha zmierniť vizuálny stres a zlepšuje porozumenie.

### 1. Formát a veľkosť súboru:

Vyberte si vhodný formát súboru, ktorý je kompatibilný s rôznymi zariadeniami a platformami. Bežné formáty zahŕňajú EPUB, PDF a MOBI. Pre jednotlivcov s dyslexiou môže byť preferovaný formát EPUB kvôli jeho kompatibilite so softvérom na prevod textu na reč a nastaviteľným písmom. Okrem toho venujte pozornosť veľkosti súboru, aby ste optimalizovali časy načítania a úložný priestor na zariadeniach používateľov. Vyváženie kvality a veľkosti súboru je rozhodujúce pre bezproblémové čítanie.

### 2. Interaktívne funkcie:

Ponorte sa do sféry interaktívnych prvkov – hypertextových odkazov, multimédií a anotácií – aby ste obohatili zážitok z učenia. Je však potrebné zachovať jemnú rovnováhu, aby sa zabezpečilo, že tieto funkcie zvýšia zapojenie bez toho, aby bola ohrozená celková funkčnosť elektronickej knihy. Pre jednotlivcov s dyslexiou by interaktívne funkcie mali byť intuitívne a ľahko ovládateľné, čo minimalizuje kognitívnu záťaž a zvyšuje zapojenie.

### 3. Zváženie dostupnosti:

Uprednostnite dostupnosť začlenením funkcií, ako je funkcia prevodu textu na reč, nastaviteľná veľkosť písma a kompatibilita s čítačkami obrazovky. Dodržiavanie štandardov prístupnosti zaisťuje, že vaše e-knihy sú inkluzívne a môžu byť ľahko dostupné pre študentov s rôznymi vzdelávacími potrebami. Pre jednotlivcov s dyslexiou je poskytovanie možností prispôsobenia štýlov a veľkostí písma, ako aj

zabezpečenie kompatibility s asistenčnými technológiami nevyhnutné na uľahčenie pozitívneho zážitku z čítania.

## B. Verejná doména

Pri vytváraní elektronických kníh je kľúčové porozumieť konceptu verejnej domény. Voľne dostupné diela sú tie, ktorých práva duševného vlastníctva vypršali, čo umožňuje ich voľné používanie verejnosťou. Začlenenie verejne dostupného obsahu do vašich elektronických kníh môže poskytnúť rôzne výhody:

### 1. Efektivita nákladov:

Na diela vo verejnom vlastníctve sa nevzťahujú obmedzenia autorských práv, čím sa eliminuje potreba licenčných poplatkov. To vám umožňuje vytvárať nákladovo efektívne vzdelávacie materiály, čím sa znižujú finančné bariéry pre pedagógov aj študentov.

### 2. Právne zväženia:

Pri používaní obsahu vo verejnom vlastníctve na základe licencií Creative Commons je dôležité dodržiavať zákony o autorských právach a poskytnúť správne uvedenie zdroja. Každá licencia má špecifické podmienky, ktoré určujú, ako môže byť obsah použitý, takže pochopenie týchto podmienok pomáha vyhnúť sa právnym problémom.

Nižšie je uvedené vysvetlenie rôznych licencií:

- CC0 (Creative Commons Zero): Umožňuje tvorcom umiestniť svoje dielo ako verejnú doménu, neobmedzené použitie bez uvedenia zdroja.
- CC BY 3.0 (Creative Commons Attribution 3.0): Umožňuje používateľom používať a distribuovať dielo, vyžaduje uvedenie pôvodného tvorcu.
- CC BY 4.0 (Creative Commons Attribution 4.0): Podobné ako CC BY 3.0, ale s aktualizovanými podmienkami, komerčné použitie s uvedením zdroja.

- CC BY-SA 2.0 (Creative Commons Attribution-ShareAlike 2.0): Možné Umožňuje adaptáciu a komerčné použitie vyžadujúce uvedenie autora a distribúciu pod rovnakou licenciou.

Licencia CC0 je najprijateľnejšia, umožňuje neobmedzené používanie bez uvedenia zdroja. Viac informácií nájdete na <https://wiki.creativecommons.org/>.

### **3. Vzdelávacia hodnota:**

Verejné diela majú často historický a literárny význam. Integrácia týchto klasických diel do vašich e-kníh môže prispieť k vzdelávacej hodnote vašich materiálov a predstaviť študentom základné texty.

## **C. Zdroje a databázy**

Zdroje ako Europeana a Public Domain Review zoskupujú diela z verejnej domény, čím poskytujú širokú škálu obsahu na vzdelávacie účely. Efektívna tvorba elektronických kníh zahŕňa využívanie rôznych zdrojov a databáz na obohatenie obsahu a kvality vzdelávacích materiálov:

### **1. Dostupné edukačné zdroje (DEZ):**

Preskúmajte platformy DEZ, ktoré poskytujú bezplatné a otvorene licencované vzdelávacie zdroje.

Úložiská OER ponúkajú množstvo materiálov vrátane učebníc, obrázkov a multimediálneho obsahu, ktoré môžu zvýšiť celkovú kvalitu vašich elektronických učebníc. Príkladom OER sú stránky ako OpenStax, Wikimedia Commons, Open Culture a Project Gutenberg.

### **2. Akademické databázy:**

Prístup k renomovaným akademickým databázam na zhromažďovanie aktuálnych výskumných článkov, vedeckých prác a relevantných údajov. Citovanie a zapracovanie aktuálneho výskumu dodá vašim vzdelávacím materiálom dôveryhodnosť a zabezpečí, že budú odrážať najnovší pokrok v danej oblasti.

### **3. Multimedialne knižnice:**

Využívajte multimedialne knižnice, ktoré ponúkajú vysokokvalitné obrázky, videá a zvukové klipy. Vizualne a zvukové prvky môžu výrazne zlepšiť zážitok z učenia, vďaka čomu sa obsah stane pre študentov pútavejším a zapamätateľnejším.

### **4. Spolupráca s expertmi:**

Spolupracujte s odborníkmi v danej oblasti, pedagógmi a výskumníkmi, aby ste zabezpečili presnosť a relevantnosť obsahu. Vstupy odborníkov dodajú vašim elektronickým knihám hĺbku a zvýšia ich vzdelávaciu hodnotu. Je to príležitosť oceniť príspevky, ktorá je nevyhnutná na podporu spolupráce, dôvery a motivácie tým, že oceňuje úsilie jednotlivcov a pestuje pozitívnu pracovnú kultúru. Okrem tímovej dynamiky zvyšuje aj profesionálny rast a reputáciu tým, že oceňuje kolektívne úspechy.

## **D. Výzvy umelej inteligencie**

Požiadavka je text, ktorý v podstate pozostáva z pokynov na vytvorenie výsledku. Pri používaní nástrojov umelej inteligencie, ako je ChatGPT, je dôležité vedieť, ako zvýšiť ich potenciál, a práve tu hrajú kľúčovú úlohu výzvy. Na vytvorenie lepšieho výsledku by mali byť výzvy špecifické. Ak napríklad napíšete "Napíšte mi dobrý a zdravý jedálny lístok na raňajky", odpoveď bude veľmi všeobecná, ale ak ju dáte do kontextu a namiesto toho napíšete "Naša rodina pozostáva zo štyroch členov vrátane dvoch detí, ktoré sa počas ranného zhonu vždy ponáhľajú. Mohli by ste mi, prosím, poskytnúť 10 receptov, ktoré sa dajú pripraviť za menej ako 10 minút?" Odpoveď bude oveľa lepšia; len to skúste s týmito príkladmi.



Pokiaľ ide o tvorbu obrázkov, na vytváranie obrázkov pre elektronické knihy môžete veľmi užitočne použiť nástroje ako Midjourney, Canva alebo Adobe firefly. Ak potrebujete získať dobré podnety, môžete na portáli ChatGPT zadať výzvu, napríklad vytvoriť zoznam podnetov na vytvorenie obrázku knihy o poklade a drakovi vrátane konkrétnych detailov, ako je prostredie, tvar (16:9, štvorcový...) farba, (čiernobiely, farebný), kompozícia alebo osvetlenie.

Viac informácií o obrázkových možnostiach nájdete tu. Začlenenie umelej inteligencie do procesu tvorby e-kníh môže zvýšiť interaktívnosť a adaptívnosť výučby:

Výsledky môžu byť úžasné, napríklad pomocou programu Adobe Firefly a podnetu daného programom ChatGPT ako výsledok vytvoreného zoznamu, ktorý bol: Vytvorte ilustráciu tajnej podzemnej komnaty plnej trblietavých pokladov, zaliatej jemnou žiarou magických kryštálov, s drakom číhajúcim v tieni. + výber filtra, (čiernobiely), (realistický), (animovaný...)

Nižšie sú uvedené výsledky s rôznymi filtrami pomocou aplikácie Adobe Firefly:



### 1. Rozšírenie jazykových znalostí:

Pri výučbe jazykov môžu pomôcť podnety umelej inteligencie, ktoré ponúkajú návrhy gramatiky a slovnej zásoby. Táto funkcia pomáha študentom zlepšiť ich jazykové zručnosti kontextuálnym a interaktívnym spôsobom.

### 2. Adaptívne poskytovanie obsahu:

Využívanie algoritmov umelej inteligencie na dynamické prispôsobovanie úrovne náročnosti obsahu na základe výkonu študentov. Tým sa zabezpečí, že žiaci budú neustále vystavovaní výzvam bez toho, aby sa cítili preťažení, čo podporuje postupnú a efektívnu krivku učenia. Začlenenie týchto technických aspektov, aspektov verejných domén, zdrojov a AI do procesu tvorby elektronických kníh



príspeje k vytvoreniu komplexných a pôsobivých vzdelávacích materiálov na platforme BiblioLingua.

## V. Prístupné vzdelávanie: Revolúcia vo vzdelávaní vďaka inkluzívnosti

V dnešnej rozmanitej a inkluzívnej spoločnosti nemožno dostatočne zdôrazniť význam prístupných informácií vo vzdelávaní. Jasná a zrozumiteľná komunikácia je nevyhnutná na zabezpečenie rovnakých príležitostí pre všetkých študentov.

### A. Tvorba obsahu pre všetkých

V celosvetovom meradle sa vyvíja úsilie o zavedenie noriem na zabezpečenie ľahkej čitateľnosti a zrozumiteľnosti informácií s osobitným dôrazom na inkluzívnosť. Jednoduché čítanie a porozumenie je metóda, ktorá prispôbuje obsah, jazyk, prezentáciu a vizuálne prvky tak, aby bola zabezpečená prístupnosť pre osoby, ktoré majú problémy s čítaním a porozumením textu.

Spomedzi ostatných iniciatív vyčnievajú "Európske normy pre jednoduchšie čítanie a zrozumiteľnosť informácií" (Inclusion Europe, 2010).

Cieľom týchto noriem je preklenúť komunikačné rozdiely a podporiť inkluzívnosť. Poskytujú usmernenia na vytváranie prístupného obsahu pre osoby s mentálnym postihnutím, nízkou úrovňou gramotnosti alebo osoby, ktoré neovládajú jazyk dokumentu. Medzi základné zásady patrí jednoduchosť, zrozumiteľnosť a používanie jednoduchého jazyka.



**Podstatné časti knihy "Ľahko čitateľné a zrozumiteľné"**

Nižšie uvedené prvky sú skrátene všeobecné kľúčové činnosti, ktoré treba vykonať, aby sa text ľahko čítal a bol zrozumiteľný. Ak sa chcete dozvedieť viac o "Európskych normách na zabezpečenie zrozumiteľného čítania a zrozumiteľnosti informácií", pozrite si pôvodnú publikáciu.

**Jednoduchý jazyk:** Uistite sa, že jazyk je jednoduchý a jasný, a vyhnite sa zložitej terminológii. Používajte aktívny jazyk a prítomné časy vždy, keď je to možné.

**Zjednodušená štruktúra:** Rozdeľte informácie do sekcií a odsekov s jasnými nadpismi. Vety píšite krátke, v každej vete uveďte len jednu myšlienku a v zoznamoch používajte odrážky.

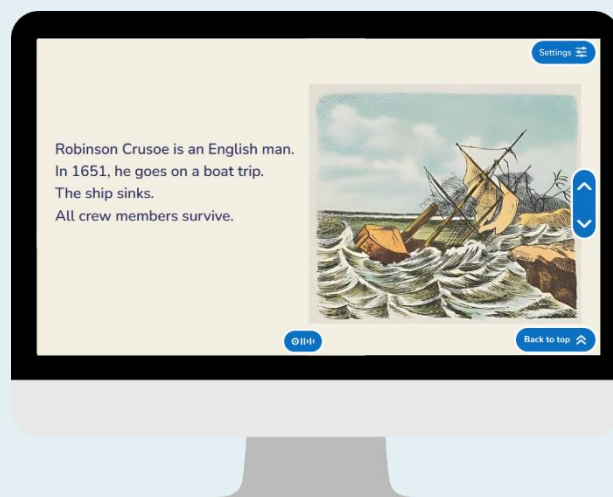
**Použite vizuálne pomôcky:** Na zlepšenie pochopenia používajte jasné vizuálne prvky, ako sú obrázky, ikony a grafy. Vizuálne pomôcky môžu poskytnúť ďalší kontext a podporiť porozumenie.

## Výhody "ľahko čitateľného a zrozumiteľného"

Implementácia ľahko čitateľných informácií **zvyšuje dostupnosť**, čím sa **obsah stáva dostupným pre širšie publikum**. Prístupné informácie tiež **posilňujú postavenie jednotlivcov** s mentálnym postihnutím a nízkou gramotnosťou, čo im umožňuje prijímať informované rozhodnutia a samostatnejšie sa zapájať do spoločenského, vzdelávacieho a pracovného života. Prijatie týchto noriem uľahčuje efektívnu komunikáciu, a preto **odporuje rovnakú účasť na rôznych aspektoch života spoločnosti**.

## Prístup BiblioLingua projektu k inkluzívnemu čítaniu

Rozhodnutie implementovať štandardy "**Ľahko čítať a porozumieť**" do 1. úrovne elektronických kníh BiblioLingua vyplýva zo záväzku podporovať inkluzívne vzdelávanie a zabezpečiť prístupnosť pre študentov stredných škôl, najmä pre študentov s mentálnym postihnutím alebo nižšou úrovňou gramotnosti.



Tento prístup zvyšuje dostupnosť a **umožňuje širšiemu okruhu študentov zoznámiť sa s klasickou literatúrou a oceniť ju**. Elektronické knihy BiblioLingua 1. úrovne, založené na princípoch jednoduchého čítania, umožňujú všetkým študentom objavovať bohatstvo klasickej literatúry.

## B. Stratégie pre univerzálne vzdelávanie

Projekt BiblioLingua sa na ceste vývoja vzdelávania venuje podpore inkluzívneho a pútavého vzdelávacieho prostredia prostredníctvom tvorby elektronických kníh založených na klasickej európskej literatúre. Zatiaľ čo predchádzajúca časť sa venovala konkrétnym štandardom ľahkého čítania zameraným na žiakov s nízkou čitateľskou gramotnosťou, táto časť sa snaží rozšíriť obzor a ponúka komplexnejší súbor usmernení pre inklúziu. Sú navrhnuté tak, aby boli univerzálne použiteľné, pričom sa zameriavajú najmä na prispôsobenie sa žiakom so špecifickými poruchami učenia, známymi aj ako "dys poruchy".

### Rozmanitá prezentácia obsahu

**Multimodálne učenie:** Aby ste vyhovelí rôznym učebným štýlom a potrebám, ponúknite obsah v rôznych formátoch. To zahŕňa text, zvuk, video a akékoľvek interaktívne médiá. Poskytovaním obsahu v rôznych formátoch si študenti s rôznymi potrebami môžu vybrať spôsob učenia, ktorý im najviac vyhovuje.

Napríklad počúvanie zvukového rozprávania môže byť efektívnejšie pre študenta s dyslexiou, pre ktorého je čítanie náročné.

**Prispôsobiteľný text:** Zahrnutie funkcií prispôsobenia textu do vašich elektronických kníh je veľmi dôležité. Tie by mali zahŕňať napríklad možnosti úpravy veľkosti písma, štýlu a kontrastu pozadia. Možnosti úpravy medzier medzi textom a okrajov môžu okrem iného ďalej pomôcť pri sprístupňovaní textu.

## Interaktívne a pútavé vzdelávacie nástroje

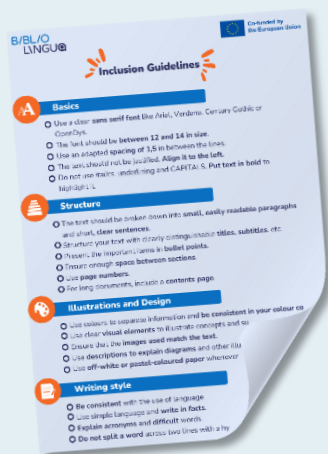
**Interaktívne cvičenia:** Vždy, keď je to možné a vhodné, zaradte do vyučovacích hodín interaktívne prvky, ako sú kvízy a aktivity typu "ťahaj a puš". Tieto nástroje by mali nielen preveriť, či študent porozumel učebnej látke, a pomôcť mu zapamätať si ju, ale mali by mu aj poskytnúť aktívny zážitok z učenia. Napríklad po skončení kapitoly by sa mohol prezentovať kvíz, v ktorom si študenti môžu okamžite overiť, ako porozumeli deju, postavám a témam.

**Techniky rozprávania príbehov:** Zvážte posilnenie zážitku z rozprávania príbehov v audio formátoch použitím rôznych hlasov postáv, zvukových efektov a hudby, čím vytvoríte pútavejší a zaujímavejší zážitok z počúvania. Tento multisenzorický prístup k rozprávaniu príbehov môže pomôcť pri rozlišovaní postáv a pochopení emocionálneho kontextu príbehu, ktorý by v písanom texte mohol chýbať.

## Štruktúrované a prehľadné usporiadanie

**Konzistentné rozloženie:** Jednotné rozvrhnutie celej e-knihy je pre študentov, ktorí majú problémy s neorganizovanosťou alebo sa ľahko dezorientujú v nejednotnom dizajne, veľmi dôležité. To zahŕňa štandardizované umiestnenie čísel strán, nadpisov, hlavičiek a konzistentnú ikonografiu interaktívnych prvkov. Konštantné a jasné rozloženie v celej elektronickej knihe pomáha týmto študentom ľahšie sa orientovať v obsahu, čím sa znižuje zmätok a kognitívne preťaženie.

**Vizuálne pomôcky:** Vizuálne pomôcky, ako napríklad grafika a obrázky, môžu pomôcť pochopiť zložité pojmy alebo rozprávanie. Poskytujú kontext a vizuálne náznaky, vďaka ktorým môže byť materiál zrozumiteľnejší a zapamätateľnejší. Okrem iného sú obzvlášť prospešné aj pri vizualizácii postáv, miest, časových osí alebo prostredia.



Na uľahčenie praktického uplatňovania týchto usmernení bol vytvorený dokument v prílohe. Táto príloha slúži ako všeobecný kontrolný zoznam, ktorý umožňuje pedagógom posúdiť a zabezpečiť, aby ich elektronické učebnice boli v súlade s týmito inkluzívnymi zásadami. Nájdete ju na strane 50.

Cieľom usmernení je preklenúť rozdiel medzi štandardnými postupmi prístupnosti a rozmanitými potrebami všetkých študentov. Projekt BiblioLingua tým podporuje svoju víziu vytvoriť vzdelávacie prostredie, v ktorom je klasická európska literatúra prístupná, pútavá a inkluzívna pre každého študenta.

## C. Podpora žiakov so špecifickými poruchami učenia

V rozmanitom prostredí vzdelávania je rozpoznanie a riešenie potrieb študentov so špecifickými poruchami učenia (SLD) kľúčové pre inkluzívne a efektívne vzdelávacie prostredie.

### Dekódovanie špecifických porúch učenia

Je dôležité pochopiť, že poruchy vnímania nie sú dôsledkom telesného postihnutia, emocionálnych porúch alebo sociálno-ekonomického, environmentálneho či

kultúrneho znevýhodnenia. **Špecifické poruchy učenia majú neurobiologický pôvod**, ktorý ovplyvňuje spôsob, akým mozog spracováva informácie, ovplyvňuje spôsob prijímania, integrácie, uchovávanía a vyjadrovania informácií. Špecifické poruchy učenia môžu narušiť kognitívny vývoj rôznych učebných schopností vrátane čítania, písania, hovorenia, matematiky alebo plánovania a koordinácie pohybových aktivít.

"**Špecifická porucha učenia**" je všeobecný pojem, ktorý vo všeobecnosti zahŕňa dyslexiu, dysgrafiú, dyskalkúliu, dysfáziu, dyspraxiu a poruchu pozornosti s hyperaktivitou (ADHD).

- **Dyslexia** sa vyznačuje ťažkosťami pri čítaní a interpretácii slov.
- **Dysgrafia** zahŕňa problémy pri písaní, ktoré často vedú k obmedzenému písaniu rukou a pravopisu.
- **Dyskalkúlia** sa vyznačuje ťažkosťami pri chápaní a manipulácii s číslami a matematickými pojmami.
- **Dysfázia** sa vzťahuje na ťažkosti so spracovaním jazyka, ktoré ovplyvňujú verbálnu komunikáciu.
- **Dyspraxia** zahŕňa koordinačné a motorické problémy.
- **ADHD** sa vyznačuje nepozornosťou, hyperaktivitou a impulzívnosťou, ktoré ovplyvňujú kognitívne funkcie a správanie.

Pri tvorbe elektronických učebníc si učitelia jazykov musia uvedomiť a uznať jedinečné problémy spojené s poruchami čítania, najmä dyslexiu, ktorá ovplyvňuje čítanie, aby vytvorili inkluzívne vzdelávacie prostredie.

## **Iný spôsob zapojenia mysle**

Cieľom tejto časti je poskytnúť pedagógom stratégie na zapojenie žiakov s poruchami učenia pri používaní elektronických kníh. Okrem uplatnenia usmernení o inklúzii z predchádzajúcej časti sú tu uvedené odporúčania na rovnocenné zapojenie všetkých žiakov:

- **Aktívne čítanie:** Umožnite študentom robiť si počas čítania elektronickej knihy poznámky alebo nahrávať zvukové záznamy, aby si ich lepšie zapamätali.
- **Vizuálne pomôcky:** Vytvorte so študentmi myšlienkové mapy, ktoré im pomôžu vizualizovať a pochopiť dej, vzťahy medzi postavami, udalosti atď.
- **Kompatibilita s asistenčnými technológiami:** Uistite sa, že elektronické knihy sú kompatibilné s asistenčnými technológiami, ktoré bežne používajú študenti s poruchami učenia.
- **Praktické činnosti:** Na podporu používajte lekcie BiblioLingua alebo podobné aktivity spolu s elektronickou knihou.
- **Flexibilné hodnotenie:** Implementujte alternatívne metódy hodnotenia, napríklad ústne prezentácie alebo hodnotenie založené na projektoch, aby mohli všetci študenti preukázať svoje vedomosti.
- **Spoločné učenie:** Podporujte vzájomnú podporu a skupinové aktivity na zlepšenie porozumenia.

Pochopením porúch učenia a začlenením inkluzívnych stratégií do tvorby a používania elektronických kníh môžu pedagógovia aktívne prispieť k inkluzívnemu a pútavému vzdelávaniu všetkých študentov bez ohľadu na ich vzdelávací profil.



## VI. Výhody používania e-knÍh vo vyučovanÍ

### A. Zapojenie študentov

V súčasnosti sú študenti zvyknutí robiť všetko pomocou elektroniky a médií. Učia sa prostredníctvom videí, komunikujú medzi sebou prostredníctvom sociálnych sietí a čítajú aj e-knihy. Prečo radi čítajú e-knihy? Má to **mnoho výhod**. Deti nemusia chodiť do knižnice a tráviť tam príliš veľa času hľadaním svojich knÍh. Je jednoduchšie zostať doma, urobiť niekoľko kliknutí a môžu získať takmer každý titul, ktorý chcú a potrebujú. Ak majú školy možnosť získať nejaké peniaze na nákup tabletov alebo počítačov pre žiakov, môžu zapojiť žiakov a začať rozvíjať ich čitateľské zručnosti pomocou technológií. Taktiež môžu spolupracovať, viesť diskusie, rozvíjať zručnosti, kritické myslenie a opustiť svoju komfortnú zónu. Je to výhoda do budúcnosti, pretože bez skúseností s technológiami môže byť ťažké zvládnuť dnešný svet. Nie všetci žiaci vedia dobre pracovať so zariadeniami, preto je pre nich prínosom aj to, že sa naučia pracovať s technológiami. Elektronické knihy sa dajú čítať kdekoľvek a kedykoľvek. Je dôležité povedať, že faktor zábavy je pri čítaní atraktívny hlavne pre mladších žiakov a pomáha deťom zostať zaujatými a udržať si nové informácie. E-knihy Bibliolingua obsahujú diela svetoznámych autorov, takže sa s nimi deti oboznámia.

**Interaktívne učenie pomáha vytvoriť pre deti vyučovaciu hodinu plnú zábavy a radosti.** Žiaci sa na takéto hodiny tešia, pretože využívajú moderné technológie. Jednotlivé úlohy vytvorené učiteľmi vytvárajú situácie, v ktorých sa môžu smiať, zdieľať svoje vedomosti, spolupracovať s rovesníkmi a zostať motivovaní, pretože prvok zábavy zasahuje do niektorých ich základných ľudských potrieb. Zaberie im to určitý čas, ktorý efektívne využijú bez toho, aby sa pri učení nudili a boli otrávení. Ďalšou veľkou výhodou pre žiakov a učiteľov je, že sa z elektronických knÍh môžu učiť ďalšie jazyky.

Vďaka projektu BiblioLingua sú e-knihy dostupné v angličtine, španielčine, francúzštine, taliančine, estónčine a slovenčine. Keďže knihy sú rozdelené podľa jazykových úrovní, učenie nového jazyka môže byť jednoduchšie aj pre začiatočníkov. Následne môže byť pre študentov výzvou nadviazať medzinárodnú spoluprácu s inými študentmi na celom svete.

E-kniha je atraktívna z niekoľkých dôvodov. Na rozdiel od klasickej knihy môže učiteľ pri elektronickej knihe pripraviť pre žiakov rôzne úlohy a hry, ktoré overia, či žiaci čítajú s porozumením a či vôbec danej knihe porozumeli. Niekedy je pre učiteľa ťažké vybrať aktivity, ktoré by žiakov zaujali, pretože sú v kontakte s elektronickými zariadeniami už od detstva. Preto majú žiaci niekedy lepšie vedomosti ako ich učitelia. Je dôležité vymieňať si tieto zručnosti a navzájom si pomáhať.

Dôležitou a neoddeliteľnou súčasťou vyučovania sú aj **žiaci so špeciálnymi potrebami**. Učiteľ musí byť schopný **zapojiť žiakov do vyučovacieho procesu**. Je potrebné zapojiť ich nielen vo vzťahu k ostatným žiakom, ale sprostredkovať im aj možnosti učenia sa pomocou elektronických zariadení. Pre žiakov so špeciálnymi potrebami je používanie elektronických kníh veľkou výhodou, nakoľko môžu mať rôzne poruchy učenia a správania. Pomocou tabletu alebo počítača si môžu priblížiť danú stránku, zvýrazniť dané slovo a majú jednoduchšiu možnosť preloženia významu viet. Pre učiteľa ide predovšetkým o uľahčenie práce s danými žiakmi a vytvorenie väčšieho záujmu.

## B. Interaktívny spôsob výučby

V súčasnosti je interaktivita vo vyučovaní a učení sa neoddeliteľnou súčasťou každého školského programu. Ako sme už uviedli, každé dieťa prichádza do kontaktu s elektronickým zariadením už v ranom veku, a preto sa interaktívne vyučovacie metódy stali v priebehu rokov súčasťou takmer každej vyučovacej hodiny v škole. Pri čítaní elektronických kníh, na rozdiel od čítania klasickej knihy, žiaci nesedia strnulo v lavici. Nemusia otáčať stránky. Na presun na ďalšiu kapitolu im stačí jedno kliknutie.

Môžu sa posúvať tam a späť, vyhľadávať neznáme slová v slovníku, sťahovať text alebo meniť motív. Učiteľ môže žiakov počas čítania skúšať otázkami alebo vymyslieť cvičenie či úlohu zameranú na konkrétnu stranu alebo kapitolu. Niektoré e-knihy majú aj zvukové ukážky. Takto si žiak môže vypočuť celý text v e-knihe. Pre žiakov so špeciálnymi potrebami je to vynikajúci nástroj, ktorý im uľahčí pochopenie príbehu a ušetrí čas a námahu.

Môžeme využívať rôzne interaktívne vyučovacie metódy. Tu je niekoľko príkladov:

**Brainstorming:** Je to veľmi dobrá aktivita na začiatok každej vyučovacej hodiny alebo hneď po prečítaní knihy. Tento proces je užitočný na generovanie tvorivých myšlienok a nápadov. Učitelia môžu tiež nakresliť myšlienkovú mapu v určitom tvare a meniť farby pri každom slove, ktoré žiaci povedia. Môže to byť veľmi užitočné pre žiakov s vizuálnou inteligenciou.

**Diskusia:** Žiaci diskutujú so svojimi spolužiakmi alebo s učiteľom o danej téme/probléme z e-knihy. Táto aktivita je cenná pre študentov, aby prekonalí trému.

**Kritické myslenie:** Žiaci sa musia zamyslieť nad tým, ako by riešili problém, keď si predstavia, že sú súčasťou sveta hlavnej postavy.

**Kooperatívne učenie:** Zahŕňa rôzne typy úloh pre žiakov, pri ktorých pracujú spoločne ako malá skupina. Napríklad spolu komunikujú a navzájom sa povzbudzujú. Tieto skupinové aktivity budujú pozitívne vzťahy, pretože chcú dosiahnuť rovnaký cieľ, čo znamená, že žiaci sa môžu navzájom učiť nové veci a sú viac motivovaní.

Pri práci s e-knihou študenti nielen čítajú alebo počúvajú, ale aj **sledujú, podieľajú sa, zažívajú a zapájajú sa**. Táto úroveň zapojenia využíva viaceré časti ich rastúceho mozgu. Pri cudzojazyčnej literatúre si žiak môže vyhľadať, čo dané slovo znamená, a vypočuť si jeho výslovnosť. Preto sa rozširujú vedomosti týchto žiakov a zväčšuje sa ich slovná zásoba a gramatika.

## C. Prepojenie s pedagogickými súbormi a plánmi hodín

Partneri projektu BiblioLingua vytvorili pre každú e-knihu pedagogické súbory a plány vyučovacích hodín. Na začiatku hodiny si žiaci vždy prečítajú zhrnutie diela, aby sa oboznámili so základnými informáciami, hlavnými postavami, témami a dejom.

Po prečítaní knihy alebo len jej časti sa učiteľ môže obrátiť na pedagogický súbor, ktorý okrem iného obsahuje slovnú zásobu pre jednotlivé úrovne. Týmto spôsobom si žiak môže vyhľadať neznáme slová. Zároveň sa dozvie zaujímavosti, z ktorých niektoré uvádzame nižšie.

**Základné informácie** o danom **literárnom období** pomáhajú študentom oceniť hodnotu diela. Podľa literárneho a historického obdobia môžu pochopiť myšlienky literárnej postavy, jej konanie a stotožniť sa s jej životom. Prostredníctvom diela môžu pochopiť životnú úroveň v danej dobe a životné podmienky, vďaka čomu pocítia empatiu. Rozvíjajú si teda aj určité citové vnímanie. Okrem toho sa žiaci naučia rôzne **historizmy**, ktorých význam predtým nepoznali

**Žánre kníh** sú rôzne, od fantasy a rozprávok až po básne; všetky opisujú charakteristický štýl autora. **Postavy** z kníh môžu poukazovať na paralelu medzi skutočnými postavami, ktoré súvisia so životom autora. Postavy sú kladné aj záporné. Pre deti je veľmi užitočné vidieť veľkú rozmanitosť žánrov a ich typické znaky.

Okrem toho sú pre každú e-knihu vytvorené **plány hodín** pre učiteľov. Obsahujú úlohy a aktivity rôzneho zamerania. Každá úroveň obsahuje dve aktivity so zameraním na inú zručnosť. Aktivity sú zamerané na hlavné **zručnosti - čítanie, počúvanie, písanie**, ale aj na **rozprávanie**. Cieľom každej aktivity je rozvíjať slovnú zásobu, tvoriť vety, aktivovať predchádzajúce základné vedomosti, spolupracovať a komunikovať s ostatnými rovesníkmi, rozvíjať kritické myslenie a tvorivosť, rozvíjať sebadôveru pri verejnom vystupovaní a mnoho ďalších. Jednotlivé plány sú určené

pre rôzne jazykové úrovne študentov. Nachádzajú sa tu aj informácie o tom, akú gramatiku by už mali vedieť, aby vedeli splniť úlohy.

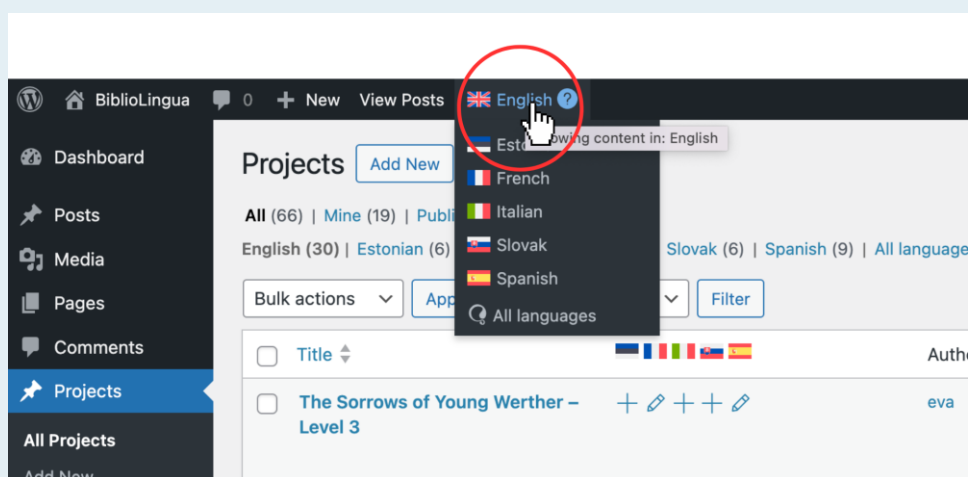
Počas aktivít majú študenti **diskutovať, opisovať, vytvárať texty, prerozprávať dej príbehu, navrhnúť alternatívny koniec alebo dokonca zahrať scénu**. Sú rozdelení do skupín alebo dvojíc žiakov, aby sa naučili spolupracovať a vzájomne sa dopĺňať. Plány vyučovacích hodín obsahujú stručný a jasný postup, predpokladané trvanie a zoznam materiálov potrebných na jednotlivé činnosti. Sú vytvorené na platforme Canva, ktorá je farebná.

## VII. Integrácia e-kníf na platforme BiblioLingua

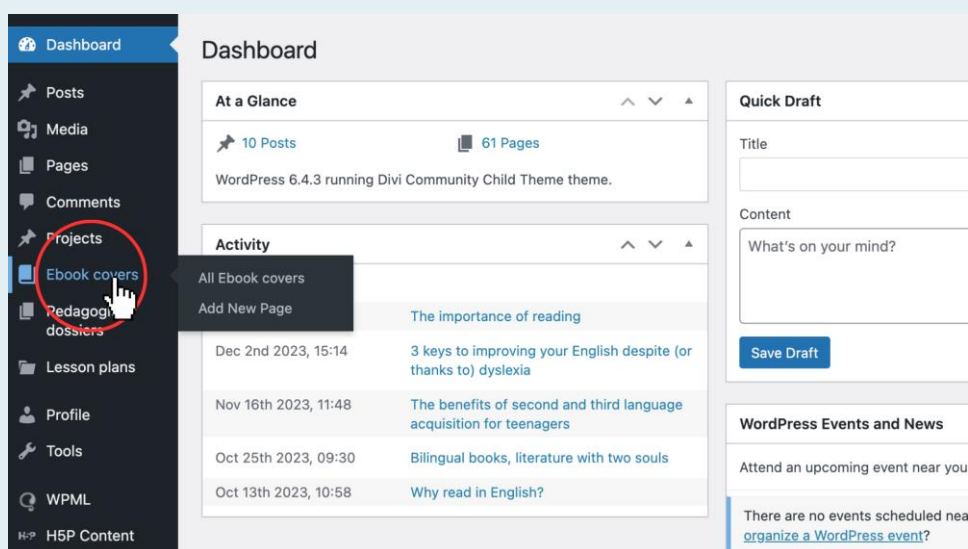
### A. Vytvorenie nového obalu e-knihy

Na vytvorenie obálky e-knihy a samotnej e-knihy musíte mať konto Wordpress. Ak ho nemáte, obráťte sa na tím Les Apprimeurs.

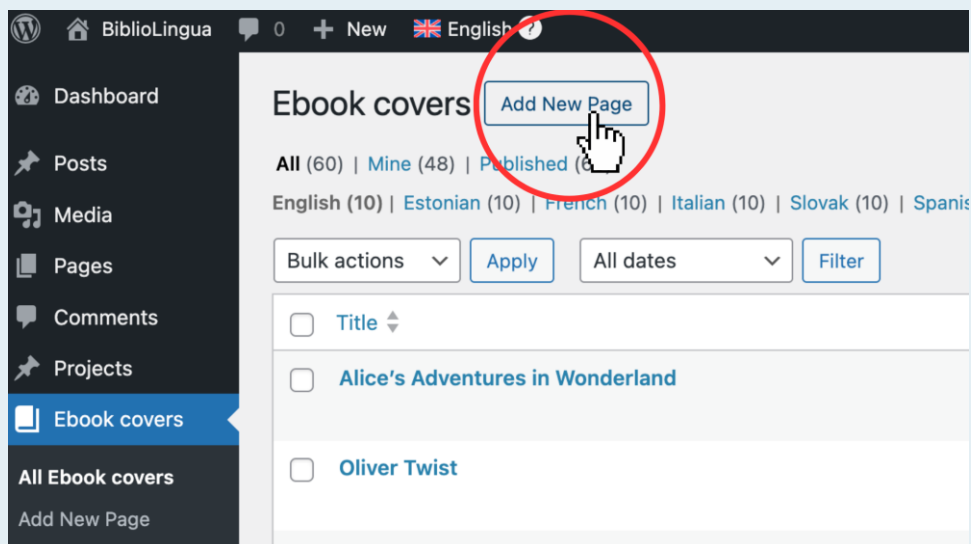
Po prihlásení na stránke <https://bibliolingua.eu/wp-login> sa zobrazí ovládací panel. Predvolený jazyk aplikácie BiblioLingua Wordpress je angličtina. Uistite sa, že je to tak. Ak to chcete skontrolovať, pozrite sa na hornú časť stránky - v ľavej hornej časti obrazovky uvidíte vlajku. Uistite sa, že je to Union Jack, a ak nie, vyberte ju z rozbaľovacej ponuky.



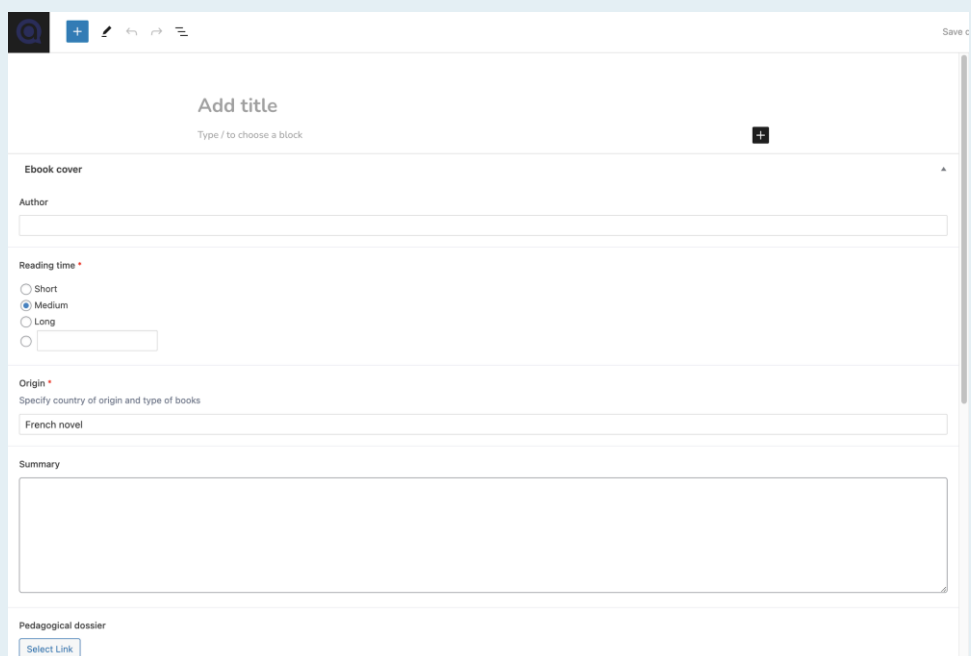
Prejdite na kartu "Ebook covers" na ľavej strane.



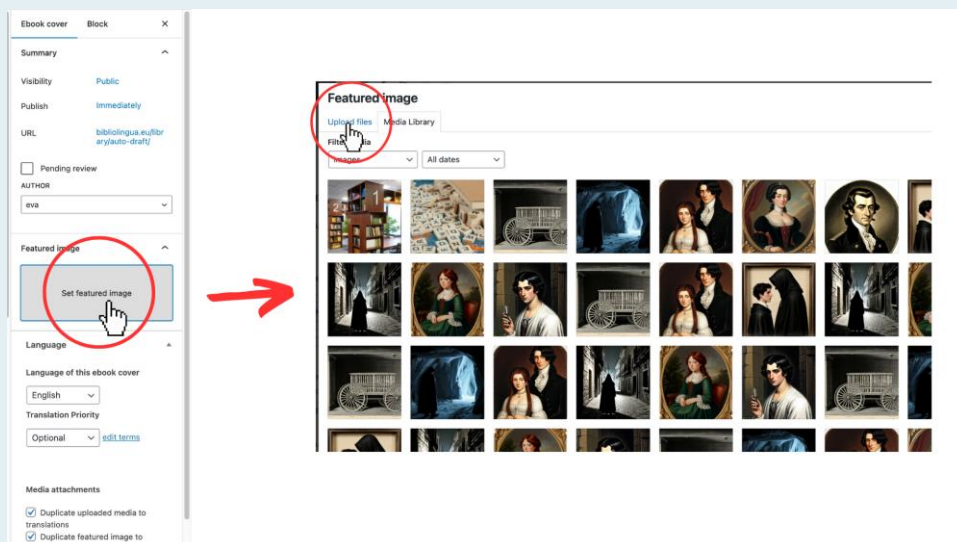
Keď sa dostanete na stránku "Ebook covers", kliknite na položku "Add New Page" v ľavej hornej časti stránky.



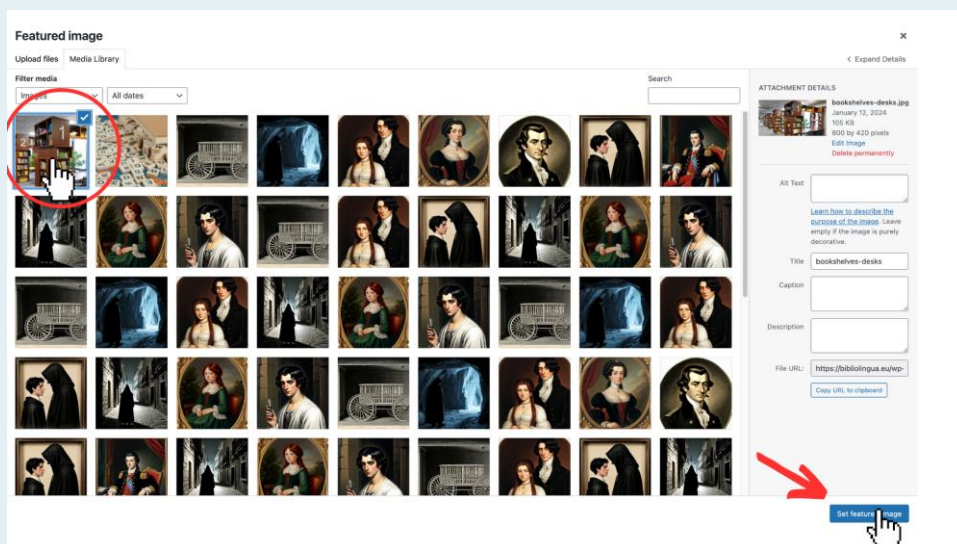
Následne sa zobrazí nová stránka.



Tu môžete napísať názov e-knihy a jej autora, označiť čas čítania, uviesť jej žáner a krajinu pôvodu, ako aj poskytnúť krátke zhrnutie. Všetky spodné časti s tlačidlami "Select Link" môžete zatiaľ ignorovať. Na pravej strane stránky si môžete vybrať aj hlavný obrázok, teda ten, ktorý môžeme nazvať doslovným obalom e-knihy. Urobíte tak kliknutím na položku "Set featured image" na pravom paneli.

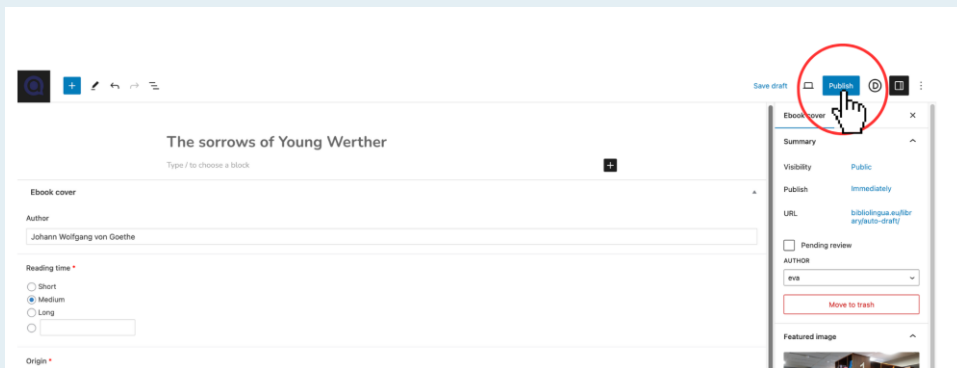


Zobrazí sa okno s názvom " Featured image" . Ak chcete nahrať obrázok, vyberte položku "Upload files" v ľavom hornom rohu poľa. Potom vyberte súbor. Váš súbor by nemal presiahnuť 250 kb. Po úplnom načítaní sa zobrazí v knižnici médií. Kliknite naň a potom kliknite na "Set featured image" v pravom dolnom rohu okna.



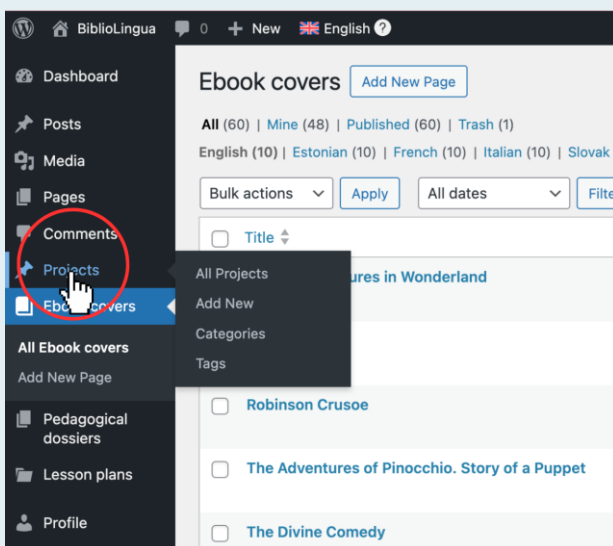
Po výbere obrázka a zadaní všetkých ostatných potrebných informácií kliknite na tlačidlo "Publish" v pravom hornom rohu stránky.



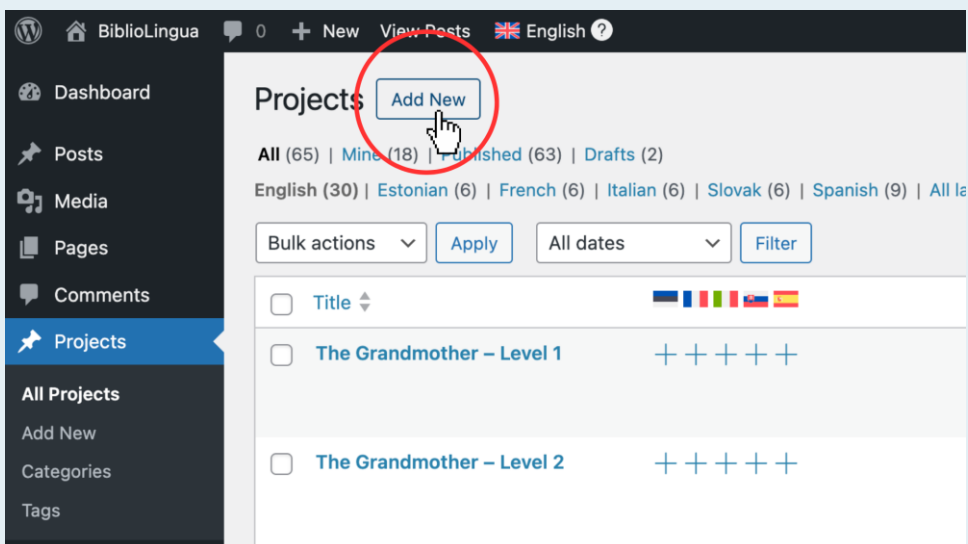


## B. Vytvorenie novej e-knihy

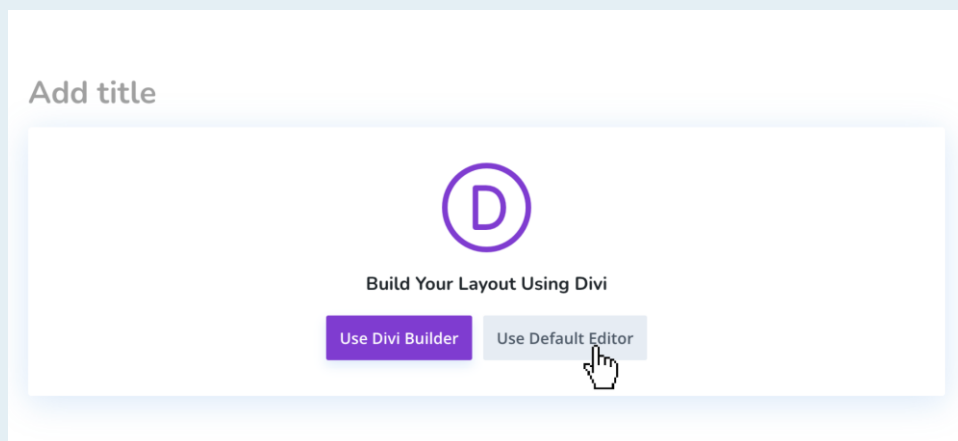
Kliknite na kartu "Projects".



V hornej časti stránky kliknite na tlačidlo "Add New".

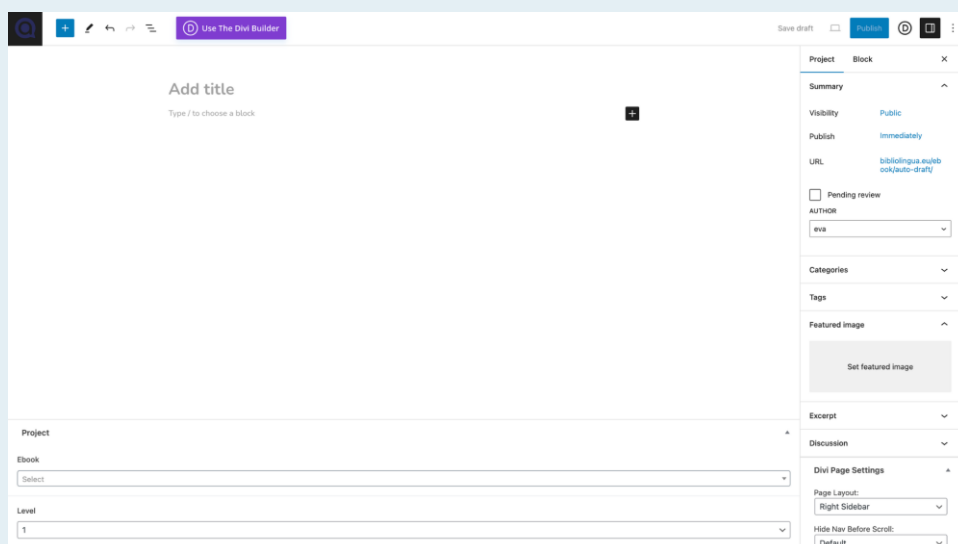


Potom sa zobrazí okno s dvoma možnosťami: Use Divi Builder a Use Default Editor. Vyberte druhú možnosť.

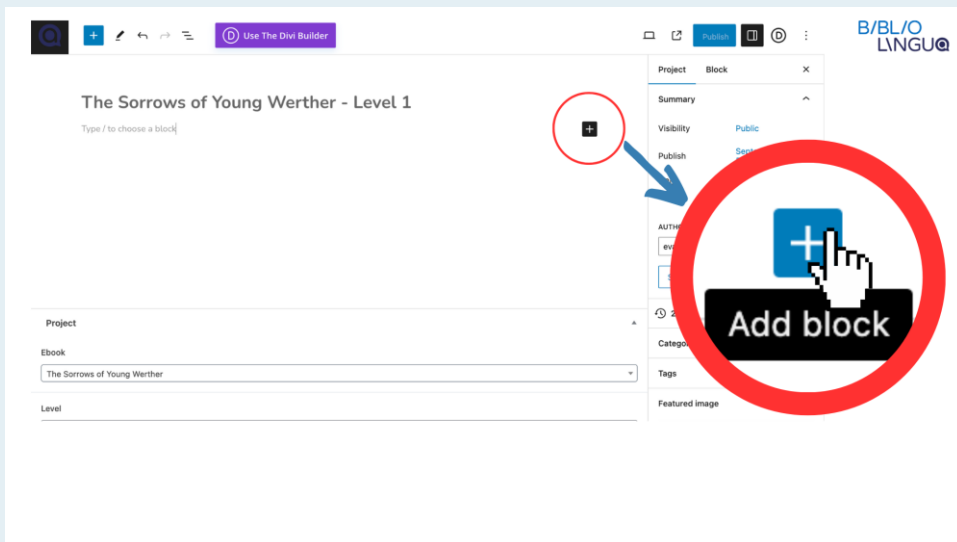


## C. Integrácia obsahu e-knihy

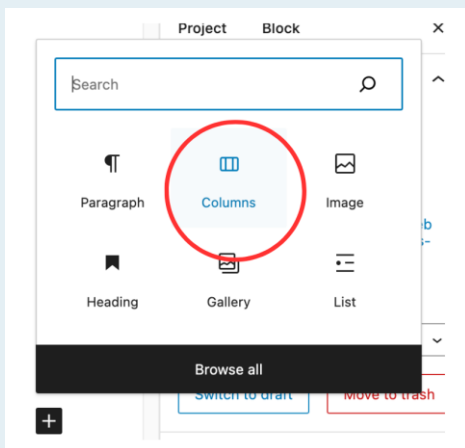
Zobrazí sa prázdna stránka, na ktorú môžete napísať názov svojej e-knihy a jej obsah.



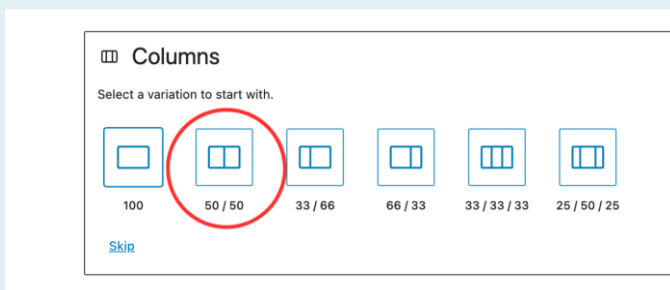
Začnite napísaním názvu e-knihy. Ak chcete pridať obsah, kliknite na symbol "+" pod názvom.



Plus sa zmení na ponuku, z ktorej vyberiete možnosť " Columns ". Ak túto možnosť nevidíte, môžete ju nájsť ťuknutím na položku " Columns" v paneli vyhľadávania alebo kliknutím na položku "Browse all".



V ponuke Columns vyberte možnosť 50/50.



Potom sa zobrazia dva obdĺžniky - prázdne stĺpce.

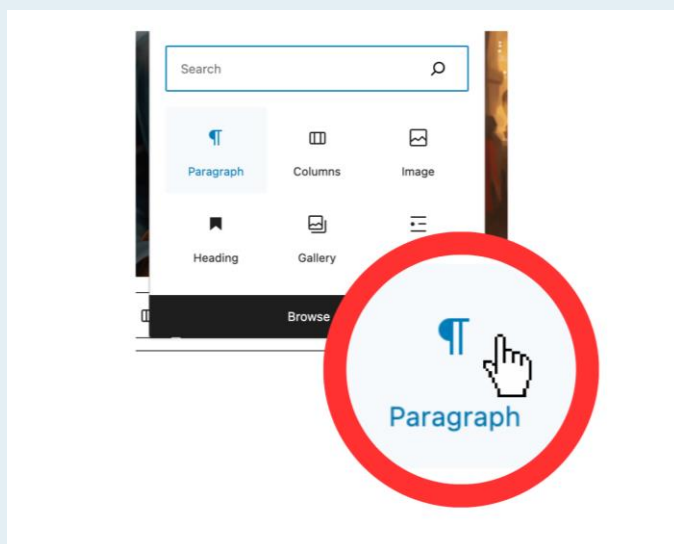


Ak chcete vložiť obsah, kliknite na jednu z nich a zobrazí sa symbol "+".

Do ľavého stĺpca vložte text a do pravého stĺpca obrázky.



Po kliknutí na "+" sa zobrazí ponuka s typmi obsahu. V tejto ponuke vyberte možnosť " Paragraph" na vloženie textového obsahu.

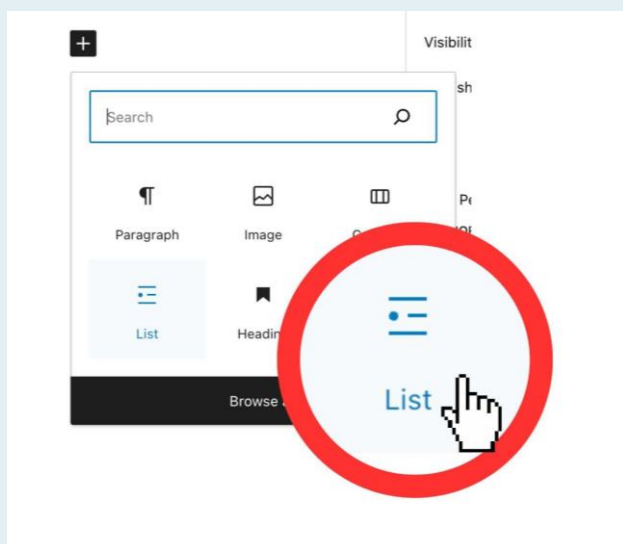


Text vložte alebo napíšte priamo do bloku.

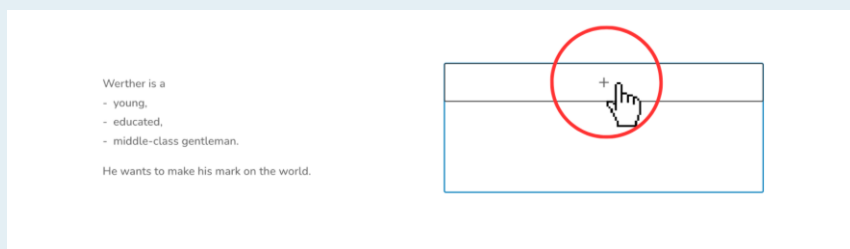


Ak chcete text vložiť, použite kombináciu ctrl+shift+v alebo pri vkladaní kliknite pravým tlačidlom myši a z ponuky vyberte možnosť "Paste without formatting".

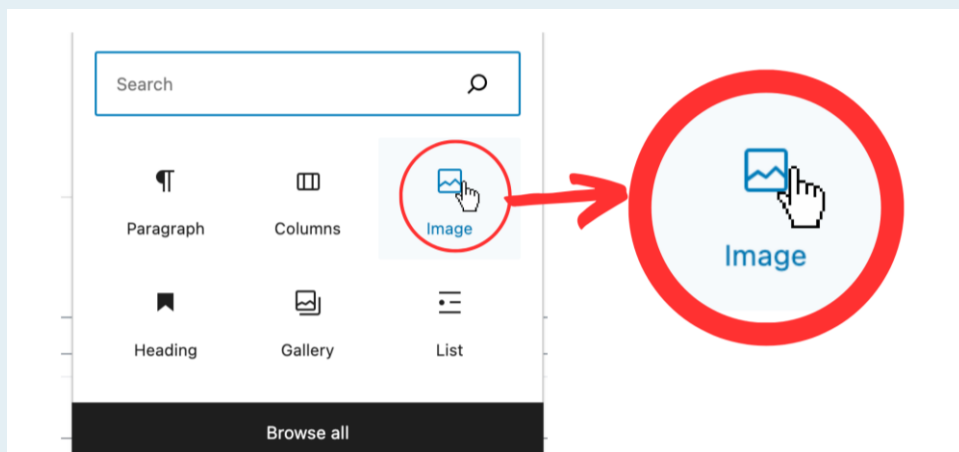
Ak je váš text zoznam, zvolte z ponuky možnosť " List" namiesto možnosti " Paragraph".



Teraz kliknite na druhý blok a vložte vizuál. Opäť sa objaví symbol "+"; kliknite naň, aby sa zobrazila ponuka.

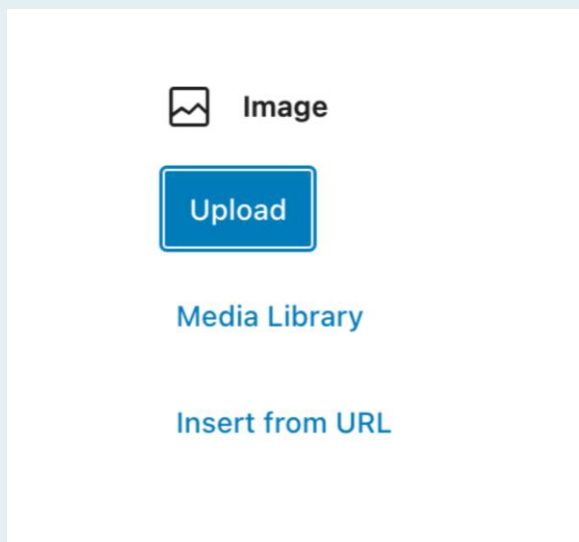


Tentoraz vyberte možnosť "Image".



Zobrazia sa tri možnosti. Ak vkladáte obsah svojej e-knihy prvýkrát, vyberte možnosť " Upload ". Tým sa otvorí priečinok v počítači a vy si budete môcť vybrať požadovaný obrázok.

Ak ste už integrovali túto e-knihu (napríklad pre predchádzajúcu úroveň), vyberte " Media library " - váš obrázok by tam mal byť.



### ŠPECIFIKÁCIE VKLADANIA OBRÁZKOV:

Rozmery musia byť maximálne 1024px x 1024px.

Najlepší tvar obrázkov pre e-knihy je ŠTVOREC - takto vyzerajú všetky rovnako.

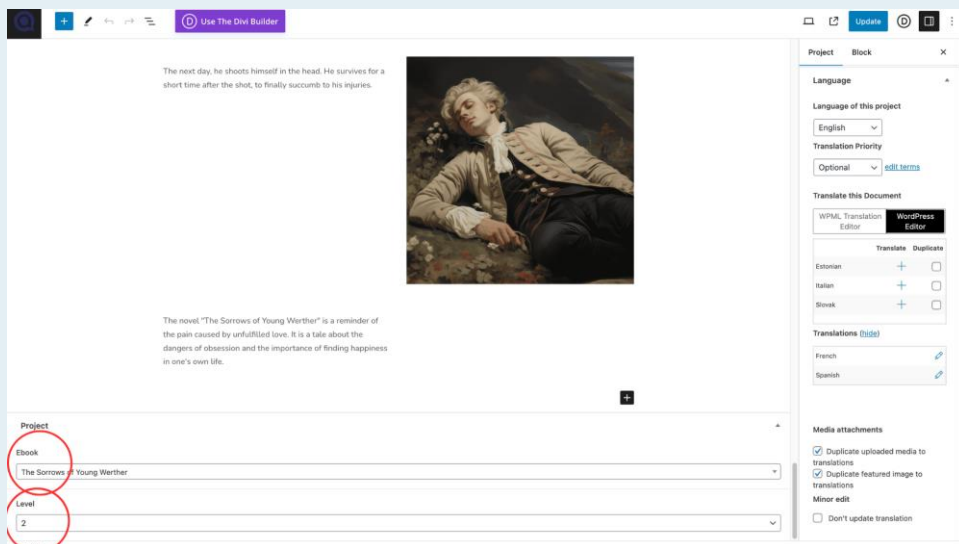
Pokiaľ ide o veľkosť, ide o to, aby boli snímky čo najmenšie bez straty kvality. Nemali by presiahnuť 250 kb.

Pokiaľ ide o formát, uprednostňuje sa formát JPG. Prípadne, ak naozaj nemáte inú možnosť, môžete použiť PNG (ktorý je vo všeobecnosti kvalitnejší ako JPG, ale ťažší, pretože komprimuje obrázky menej/vôbec).

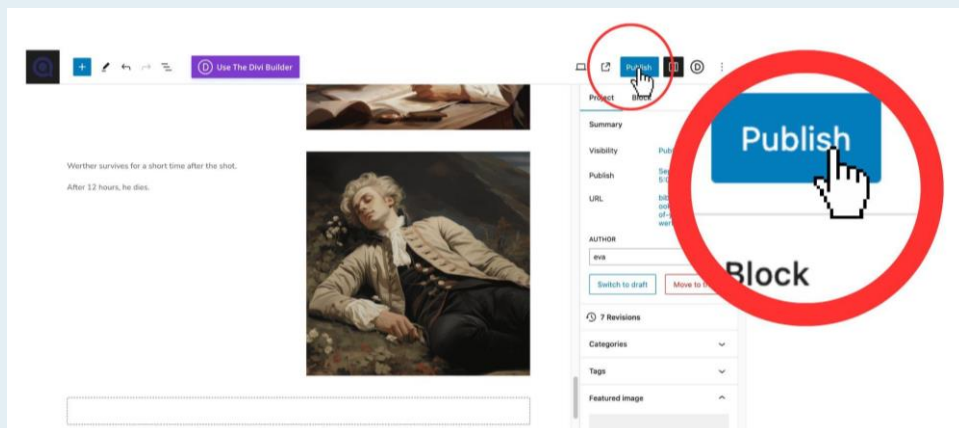
Ak sa na niektorých "snímkach" vašej e-knihy bude nachádzať len text a žiadne obrázky, vyberte možnosť 50/50 stĺpcov. Druhý stĺpec nechajte prázdny, keďže sa tým nič nezmení. Bude to vyzeráť takto.



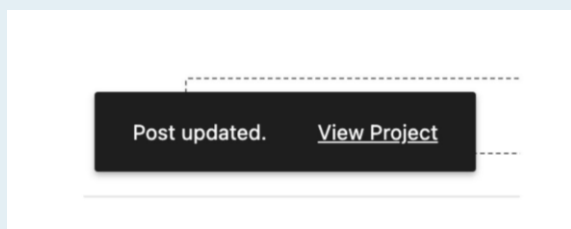
V spodnej časti stránky sa zobrazí časť "Project". Otvorte rozbaľovaciu ponuku a vyberte názov svojej e-knihy (preto ste predtým vytvorili obálku e-knihy). V druhej rozbaľovacej ponuke vyberte úroveň vašej e-knihy.



Keď ste integrovali celý obsah úrovne a všetko je pripravené, kliknite na tlačidlo "Publish" v pravom hornom rohu.

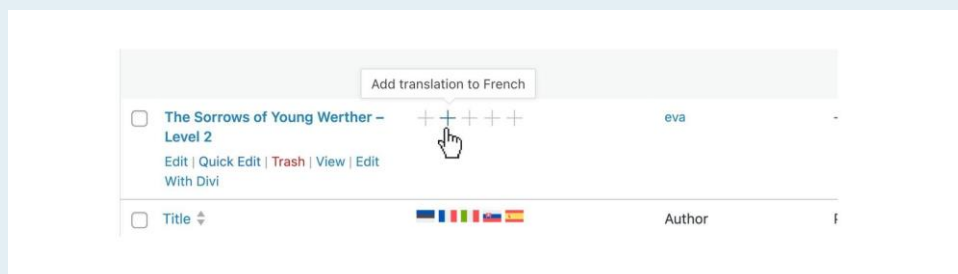


V ľavom dolnom rohu sa potom zobrazí vyskakovacie okno s nápisom "Post updated. View project". Môžete naň kliknúť a pozrieť si, ako vyzerá na webovej stránke.



## D. Preklad elektronickej knihy

Na stránke "Projects" nájdite svoju elektronickú knihu. Vedľa názvu uvidíte veľa symbolov "+", z ktorých každý predstavuje iný jazyk. Vyberte jazyk a kliknite na symbol "+".



Svoju e-knihu uvidíte v angličtine. Kliknite na bloky textu, odstráňte anglickú verziu a vložte verziu vo vašom jazyku (na obrázku Francúzska verzia).

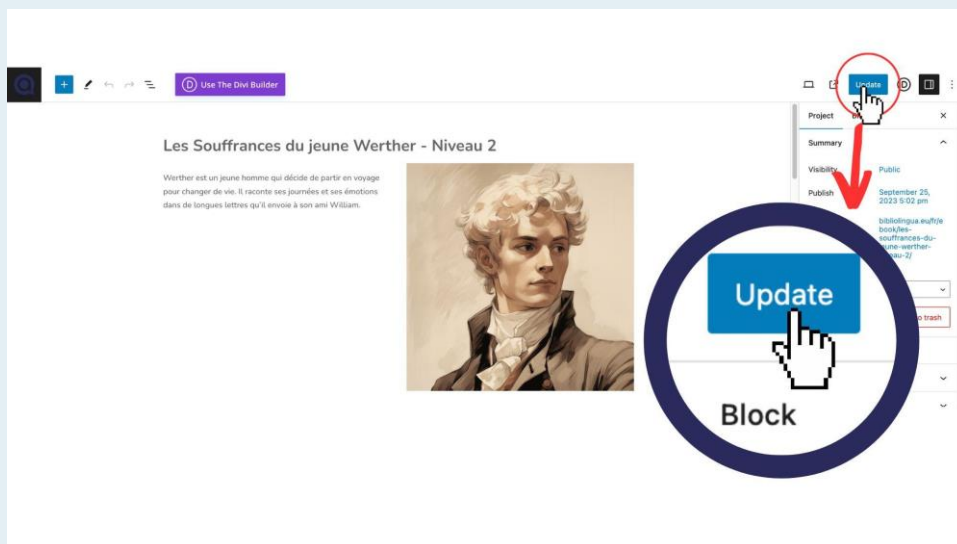
### Les Souffrances du jeune Werther - Niveau 2

Werther est un jeune homme qui décide de partir en voyage pour changer de vie. Il raconte ses journées et ses émotions dans de longues lettres qu'il envoie à son ami William.





Po vložení všech překladov kliknite na tlačidlo "Update" v pravom hornom rohu.



## VIII. Záver

Manuál pre tvorbu BiblioLingua vystihuje ducha projektu, inšpiruje sa úspechom Bibliodosu a dúfa v rovnaký úspech BiblioLingua. Ponúka komplexný zdroj informácií pre jazykových pedagógov pracujúcich s tínedžermi. Táto príručka, zostavená s cieľom podporiť inkluzívne a inovatívne jazykové vzdelávanie, slúži ako plán pre pedagógov, ktorí sa pohybujú v prostredí modernej pedagogiky.

Cieľom príručky je poskytnúť potrebné nástroje a vedomosti na vytvorenie pútavého a efektívneho vzdelávacieho prostredia. Prostredníctvom skúmania kľúčových zložiek poskytuje príručka praktické usmernenia založené na osvedčených pedagogických a technických postupoch. Medzi týmito kľúčovými prvkami môžeme spomenúť výber kníh a vizuálnych materiálov, úpravu textu, integráciu, aspekt inkluzívnosti, ako aj koncepciu verejného vlastníctva a autorských práv a využívanie umelej inteligencie.

Okrem toho príručka zdôrazňuje transformačný potenciál elektronických kníh vo vyučovaní jazykov a zdôrazňuje ich schopnosť zvýšiť dostupnosť, flexibilitu a angažovanosť. Snaží sa preklenúť priepasť medzi tradičnými a digitálnymi formami vzdelávania.

Príručka BiblioLingua Creation Manual predstavuje viac než len súbor návodov; je stelesnením vízie budúcnosti jazykového vzdelávania. Tým, že príručka umožňuje pedagógom, aby prijali svoju úlohu tvorivých facilitátorov, vytvára základy pre dynamickejší, citlivejší a na študentov zameraný prístup k jazykovému vzdelávaniu. Je tiež pozvánkou pre pedagógov na cestu skúmania a inovácií, ktoré im pomôžu nielen formovať jazykové znalosti ich študentov, ale aj pestovať ich celoživotnú lásku k jazyku a literatúre. Dúfame, že táto príručka tvorby im poskytne všetky potrebné odpovede a pomôže im vytvoriť elektronické knihy, ktoré ich študentov zaujmú a očaria.

## IX. Príloha

### Usmerňujúce pokyny



#### Základy

- Použite jasné **bezpätkové písmo** ako Arial, Verdana, Century Gothic alebo OpenDys.
- Písmo by malo mať **veľkosť od 12 do 14**.
- Medzi riadkami sa použije prispôsobený **odstup 1,5 palca**.
- Text by nemal byť odôvodnený. **Zarovnajete ho doľava**.
- Nepoužívajte kurzívu, podčiarknutie a **VELKÉ PÍSMENÁ**. Ak chcete text zvýrazniť, **vložte ho tučným písmom**.



#### Štruktúra

- Text by mal byť rozdelený na **malé, ľahko čitateľné odseky** a krátke, **jasné vety**.
- Štruktúrujte svoj text s jasne rozlíšiteľnými **nadpismi, podnadpismi** atď.
- Prezentujte dôležité **položky v odrážkach**.
- Zabezpečte dostatočný **priestor medzi sekciami**.
- Použite **čísla strán**.
- V prípade dlhých dokumentov zahrňte **stránku s obsahom**.



#### Ilustrácie a dizajn

- Pomocou farieb oddelíte informácie a **buďte konzistentní vo svojich farebných kódach**.
- Použite jasné **vizuálne prvky** na ilustráciu konceptov a podporu textu.
- Uistite sa, že použité **obrázky sa zhodujú s textom**.
- Pomocou **popisov vysvetlite diagramy** a iné ilustrácie.
- Vždy, keď je to možné, používajte **sivobiely alebo pastelový papier**.



#### Štýl písania

- **Buďte v súlade** s používaním jazyka.
- Používajte jednoduchý jazyk a **píšte vo faktoch**.
- **Vysvetlite skratky** a **ťažké slová**.
- **Nerozdeľujte slovo** na dva riadky spojovníkom.



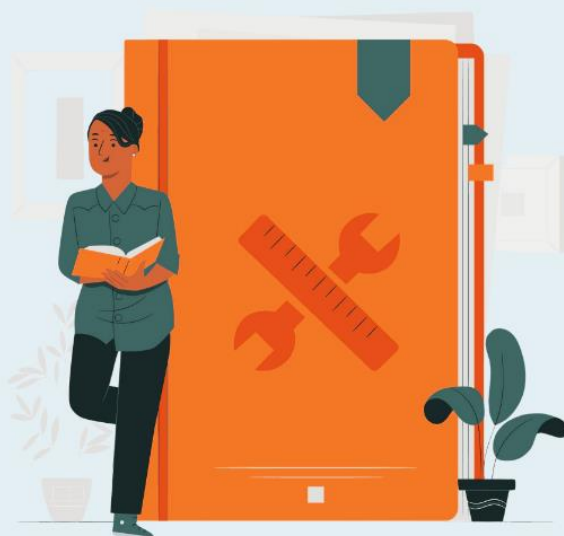
## X. Odkazy

- Book widgets. (2020). *Interactive teaching activities*.  
<https://www.bookwidgets.com/blog/2018/06/20-interactive-teaching-activities-for-in-the-interactive-classroom>
- Britannica. (n.d.). *Berne Convention copyright law*. Retrieved 7.02.2024, from  
<https://www.britannica.com/topic/Berne-Convention>
- CopyrightUser.EU. (n.d.). *The Public Domain*. Retrieved 7.02.2024, from  
<https://copyrightuser.eu/use/the-public-domain>
- Digital class. Educational world. (2022) *Interactive teaching methods*.  
<https://www.digitalclassworld.com/blog/interactive-teaching-methods/>
- Echo360. (2022). *What is interactive learning?* <https://echo360.com/what-is-interactive-learning/>
- Education Week. (2018, July 26). *Tips for selecting a book for the whole class* (Opinion). Retrieved 21.02.2024, from <https://www.edweek.org/teaching-learning/opinion-tips-for-selecting-a-book-for-the-whole-class/2018/07>
- Edutopia. (2014, October 28). *5 tips for helping a student find the right book*. Retrieved 21.02.2024, from <https://www.edutopia.org/blog/tips-to-help-a-student-find-book-rebecca-alber>
- Elearning Industry. (2023). *Embracing Interactive Learning: Enhancing Education For Today's Learners*. <https://elearningindustry.com/embracing-interactive-learning-enhancing-education-for-todays-learners>
- Europa. (2023, November 08). *Copyright*. Retrieved 7.02.2024, from  
[https://europa.eu/youreurope/business/running-business/intellectual-property/copyright/index\\_en.htm](https://europa.eu/youreurope/business/running-business/intellectual-property/copyright/index_en.htm)
- European Commission. Intellectual Property Helpdesk. (n.d.). *Public domain*. Retrieved 7.02.2024, from [https://intellectual-property-helpdesk.ec.europa.eu/news-events/news/public-domain-2020-11-19\\_en](https://intellectual-property-helpdesk.ec.europa.eu/news-events/news/public-domain-2020-11-19_en)

- Inclusion Europe. (2010). *Information for all: European standards for making information easy to read and understand*. <https://www.inclusion-europe.eu/easy-to-read-standards-guidelines/>
- International Literacy Association. (n.d). Retrieved 21.02.2024, from <https://www.literacyworldwide.org/search-results?indexCatalogue=fullsitesearch&searchQuery=reading&wordsMode=0>
- Mussila. (2020). *The top 6 benefits of interactive learning*. <https://mussila.com/the-top-6-benefits-of-interactive-learning/>
- National Council of Teachers of English. (2023, September 6). *Here's how to get kids talking about literature*. Retrieved 21.02.2024, from <https://ncte.org/blog/2023/08/talking-about-literature/>
- OECD. (2023, December 5). *PISA 2022 results: Preparing students for a changing world..* <https://www.oecd.org/publication/pisa-2022-results/>
- Open AI. (n.d.). *Improving language understanding with unsupervised learning*. <https://openai.com/blog/language-unsupervised/>
- Ramponi M. (2022). *How ChatGPT actually works*. AssemblyAI, <https://www.assemblyai.com/blog/how-chatgpt-actually-works/>
- Storyset. (n.d.) *Instruction manual concept illustration*. Freepik. [https://www.freepik.com/free-vector/instruction-manual-concept-illustration\\_10840255.htm#query=manual&position=0&from\\_view=author&uuid=586b21a6-0ce8-4c21-8527-ea7eec31ba7c](https://www.freepik.com/free-vector/instruction-manual-concept-illustration_10840255.htm#query=manual&position=0&from_view=author&uuid=586b21a6-0ce8-4c21-8527-ea7eec31ba7c)
- World Intellectual Property Organization (WIPO). (n.d.). *MODULE 05. Copyright and Related Rights*. Retrieved 7.02.2024, from [https://www.wipo.int/export/sites/www/sme/en/documents/pdf/ip\\_panorama\\_5\\_learning\\_points.pdf](https://www.wipo.int/export/sites/www/sme/en/documents/pdf/ip_panorama_5_learning_points.pdf)

# B/BL/O LINGUA

Číslo projektu: 2022-2-BE01-KA220-SCH-000096799



Spolufinancované z  
programu Európskej únie  
Erasmus+

Financované Európskou úniou. Vyjadrené názory a stanoviská sú však len názormi autora a nemusia sa zhodovať s názormi a stanoviskami Európskej únie alebo Európskej výkonnej agentúry pre vzdelávanie a kultúru (EACEA). Ani jedna inštitúcia z uvedených za ne nenesie zodpovednosť.

